

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2022

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih	4
1.3	Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022 ..	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami	10
2.3	Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah	11
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022.....	13
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	15
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	15
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	16
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	16
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov.....	27
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	28
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	29
5.1	Zunanje ocenjevanje	29
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	30
6	Povzetek	32
6.1	Ocena uspeha kandidatov	32
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	32
6.3	Druge ugotovitve	33

Avtorja:

dr. Irena Velikonja Kolar, glavna ocenjevalka za slovenščino

dr. Matej Šekli, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na dopisni seji, 14. 10. 2022.

Ljubljana, oktober 2022

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in kandidatov poklicne mature). Na dosežkih te skupine se določajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno maturo (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit iz predmeta SM.

Okrajšava: kandidati PM.

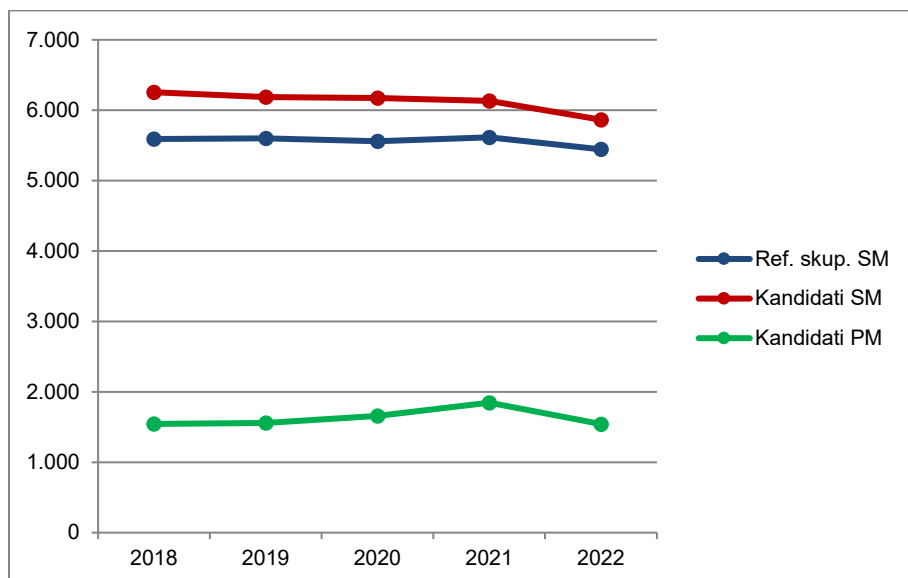
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženi kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2018 do 2022. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2018–2022

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2018	5.589	6.255	1.544
2019	5.600	6.185	1.560
2020	5.560	6.173	1.657
2021	5.615	6.134	1.846
2022	5.444	5.865	1.542

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2018–2022

Vir: Državni izpitni center, 2022

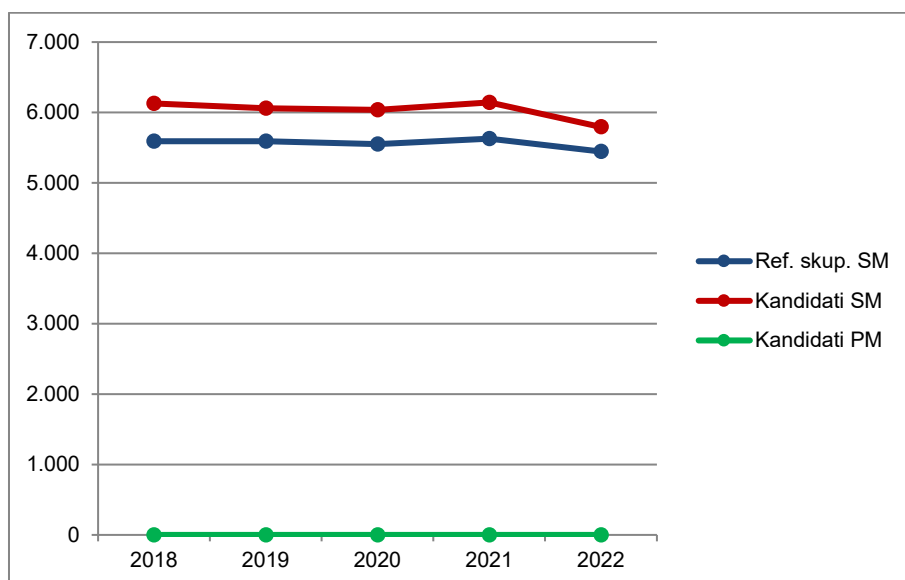
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2018 do 2022. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2018–2022

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2018	5.590	6.128	0
2019	5.593	6.062	0
2020	5.551	6.036	0
2021	5.628	6.143	0
2022	5.445	5.794	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2018–2022

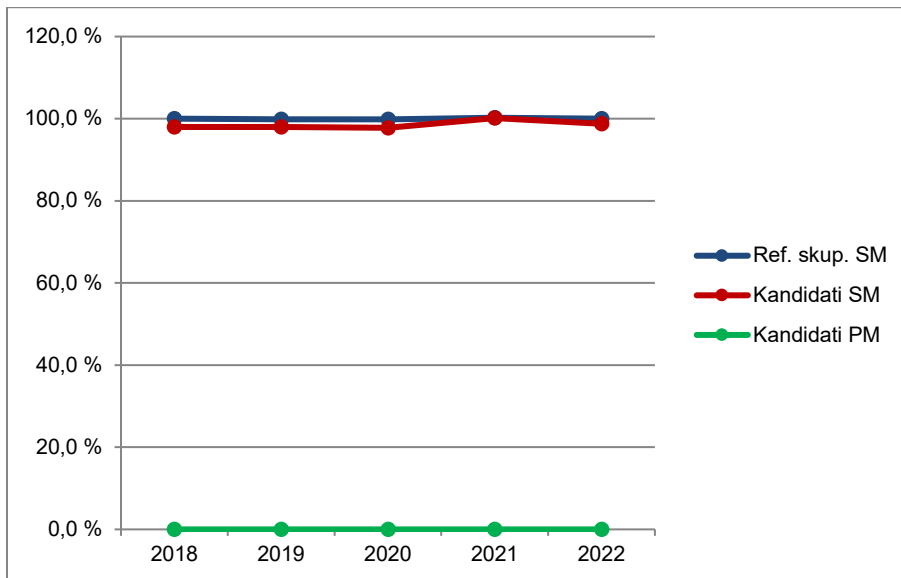
Vir: Državni izpitni center, 2022

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2018 do 2022 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2018–2022

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2018	100,0 %	98,0 %	0,0 %
2019	99,9 %	98,0 %	0,0 %
2020	99,8 %	97,8 %	0,0 %
2021	100,2 %	100,1 %	0,0 %
2022	100,0 %	98,8 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2018–2022

Vir: Državni izpitni center, 2022

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022

	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.226	72,9 %
Klasična gimnazija	289	5,0 %
Gimnazija	4.515	77,9 %
Tehniška gimnazija	372	6,4 %
Ekonomska gimnazija	238	4,1 %
Umetniška gimnazija	320	5,5 %
Strokovna gimnazija	930	16,1 %
Ref. skup. SM	5.445	94,0 %
Ostali SM	349	6,0 %
Kandidati SM	5.794	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

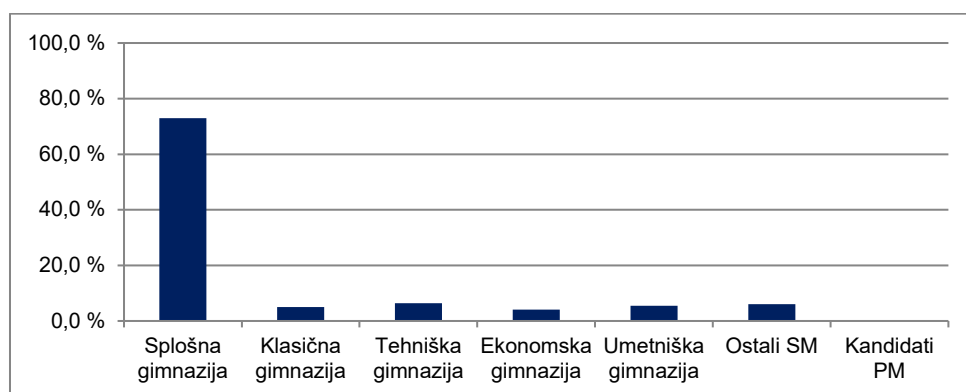
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022

Vir: Državni izpitni center, 2022

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2022 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

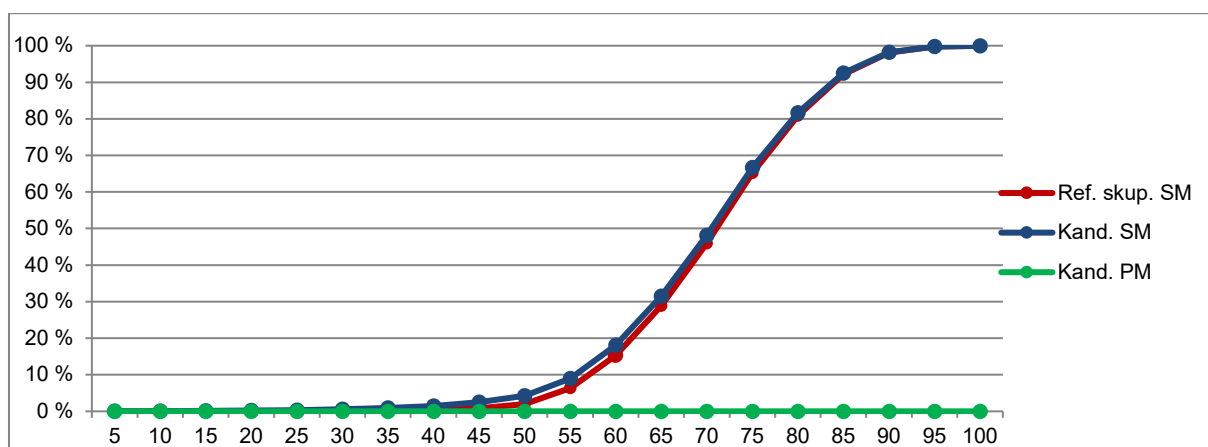
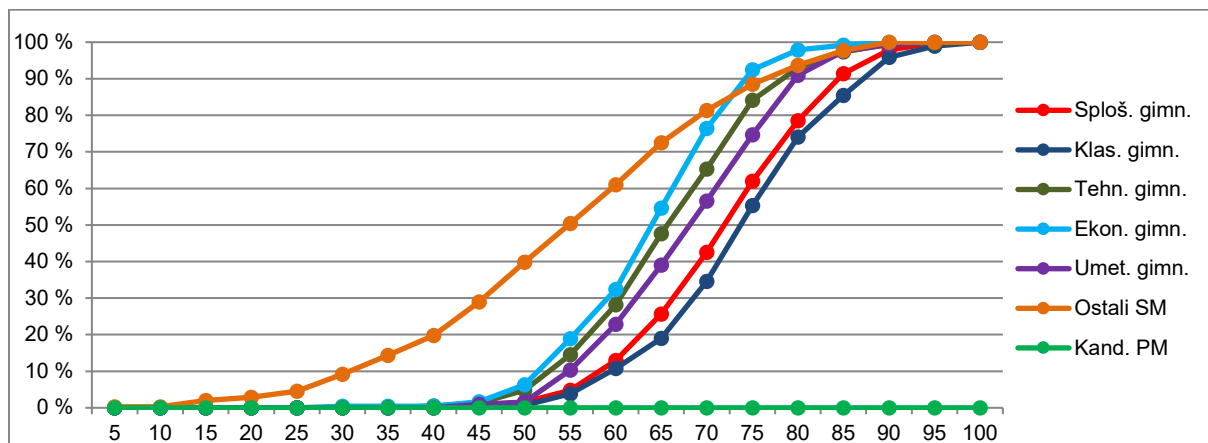
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
16-20	1	0	1	0	0	0	0	1	4	3
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
26-30	1	0	1	0	1	0	1	2	18	16
31-35	1	0	1	0	0	0	0	1	19	18
36-40	9	0	9	2	0	0	2	11	30	19
41-45	18	2	20	3	3	3	9	29	61	32
46-50	37	0	37	13	11	2	26	63	101	38
51-55	136	9	145	36	30	28	94	239	276	37
56-60	344	20	364	51	32	40	123	487	524	37
61-65	538	24	562	72	53	52	177	739	779	40
66-70	712	45	757	66	52	56	174	931	962	31
71-75	823	60	883	70	38	58	166	1.049	1.074	25
76-80	700	54	754	33	13	52	98	852	870	18
81-85	542	33	575	16	3	21	40	615	629	14
86-90	275	30	305	8	2	6	16	321	329	8
91-95	79	9	88	1	0	2	3	91	91	0
96-100	8	3	11	1	0	0	1	12	12	0
SKUPAJ	4.226	289	4.515	372	238	320	930	5.445	5.794	349

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	5 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	9 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	14 %	-
40	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	20 %	-
45	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	3 %	29 %	-
50	2 %	1 %	2 %	5 %	6 %	2 %	4 %	2 %	4 %	40 %	-
55	5 %	4 %	5 %	15 %	19 %	10 %	14 %	6 %	9 %	50 %	-
60	13 %	11 %	13 %	28 %	32 %	23 %	27 %	15 %	18 %	61 %	-
65	26 %	19 %	25 %	48 %	55 %	39 %	46 %	29 %	31 %	72 %	-
70	43 %	35 %	42 %	65 %	76 %	57 %	65 %	46 %	48 %	81 %	-
75	62 %	55 %	62 %	84 %	92 %	75 %	83 %	65 %	67 %	89 %	-
80	79 %	74 %	78 %	93 %	98 %	91 %	94 %	81 %	82 %	94 %	-
85	91 %	85 %	91 %	97 %	99 %	98 %	98 %	92 %	93 %	98 %	-
90	98 %	96 %	98 %	99 %	100 %	99 %	100 %	98 %	98 %	100 %	-
95	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center, 2022

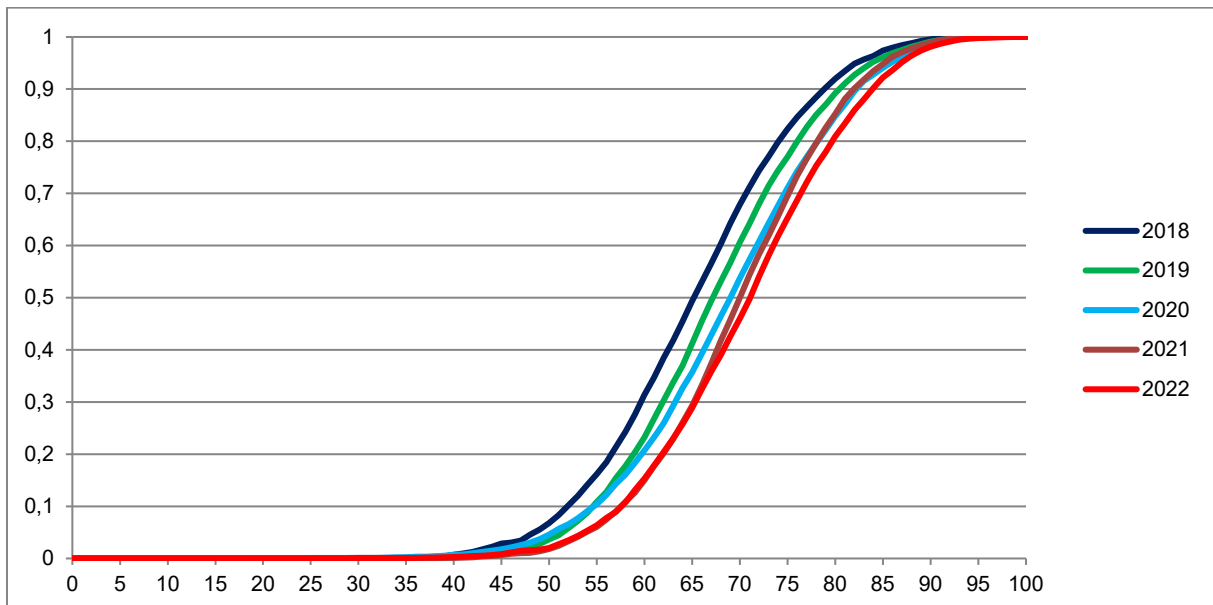
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2018 do 2022, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2018	48	58	64	69	74	80	85
2019	49	59	65	70	75	80	86
2020	49	59	65	70	75	80	86
2021	49	59	65	70	75	80	86
2022	50	59	65	70	75	80	86

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center, 2022

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2022 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

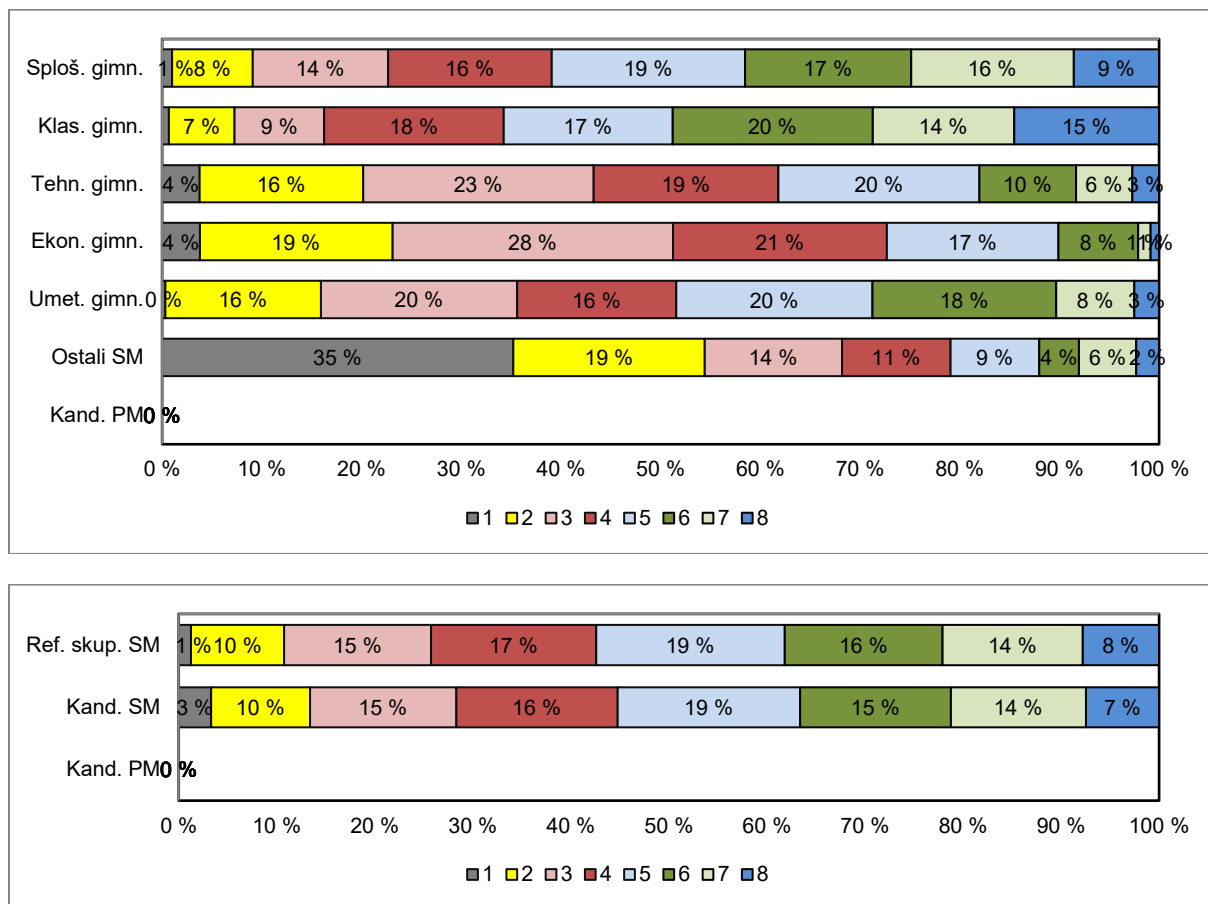
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	42	2	44	14	9	1	24	68	191	123	0
2	342	19	361	61	46	50	157	518	585	67	0
3	574	26	600	86	67	63	216	816	864	48	0
4	693	52	745	69	51	51	171	916	954	38	0
5	820	49	869	75	41	63	179	1.048	1.079	31	0
6	704	58	762	36	19	59	114	876	890	14	0
7	689	41	730	21	3	25	49	779	799	20	0
8	362	42	404	10	2	8	20	424	432	8	0
Uspešni	4.184	287	4.471	358	229	319	906	5.377	5.603	226	0
Skupaj	4.226	289	4.515	372	238	320	930	5.445	5.794	349	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	1 %	1 %	4 %	4 %	0 %	3 %	1 %	3 %	35 %	-
2	8 %	7 %	8 %	16 %	19 %	16 %	17 %	10 %	10 %	19 %	-
3	14 %	9 %	13 %	23 %	28 %	20 %	23 %	15 %	15 %	14 %	-
4	16 %	18 %	17 %	19 %	21 %	16 %	18 %	17 %	16 %	11 %	-
5	19 %	17 %	19 %	20 %	17 %	20 %	19 %	19 %	19 %	9 %	-
6	17 %	20 %	17 %	10 %	8 %	18 %	12 %	16 %	15 %	4 %	-
7	16 %	14 %	16 %	6 %	1 %	8 %	5 %	14 %	14 %	6 %	-
8	9 %	15 %	9 %	3 %	1 %	3 %	2 %	8 %	7 %	2 %	-
Uspešni	99 %	99 %	99 %	96 %	96 %	100 %	97 %	99 %	97 %	65 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Vir: Državni izpitni center, 2022

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2022

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4226,00	289,00	4515,00	372,00	238,00	320,00	930,00	5445,00	5794,00	349,00	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	21,22	22,01	21,27	18,86	16,72	19,10	18,43	20,82	20,73	17,89	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,94	4,10	3,95	3,76	3,64	3,85	3,76	3,92	3,90	3,41	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	4,04	4,24	4,06	3,93	3,87	4,03	3,95	4,04	4,02	3,40	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	5,03	5,34	5,05	4,00	3,62	4,38	4,03	4,88	4,76	2,85	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	5,03	5,34	5,05	3,99	3,61	4,37	4,02	4,87	4,75	2,79	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	71,94	73,91	72,07	66,13	63,97	68,23	66,30	71,08	70,09	54,56	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	72	74	72	66	64	69	66	72	71	55	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	10,10	10,07	10,11	9,83	8,72	9,51	9,58	10,25	11,47	17,03	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,50	3,67	3,51	3,13	3,15	3,21	3,17	3,45	3,44	3,09	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,64	3,72	3,64	3,37	3,43	3,39	3,39	3,60	3,59	3,11	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,83	0,85	0,83	0,79	0,78	0,83	0,80	0,83	0,83	0,75	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,76	0,71	0,76	0,61	0,59	0,70	0,63	0,74	0,73	0,61	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,67	0,67	0,67	0,54	0,53	0,67	0,57	0,65	0,65	0,59	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,70	0,66	0,70	0,58	0,54	0,63	0,59	0,68	0,68	0,66	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,70	0,66	0,70	0,58	0,54	0,63	0,59	0,68	0,68	0,66	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,68	0,60	0,67	0,64	0,36	0,68	0,59	0,67	0,67	0,71	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,63	0,65	0,63	0,60	0,35	0,65	0,56	0,63	0,63	0,64	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,39	0,55	0,40	0,35	0,27	0,37	0,33	0,39	0,47	0,54	-
Odstotek neuspešnih s PP	0,99	0,69	0,97	3,76	3,78	0,31	2,58	1,25	3,30	35,24	-
Odstotek neuspešnih brez PP	1,37	0,69	1,33	4,30	5,46	1,25	3,55	1,71	3,87	37,54	-

* Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

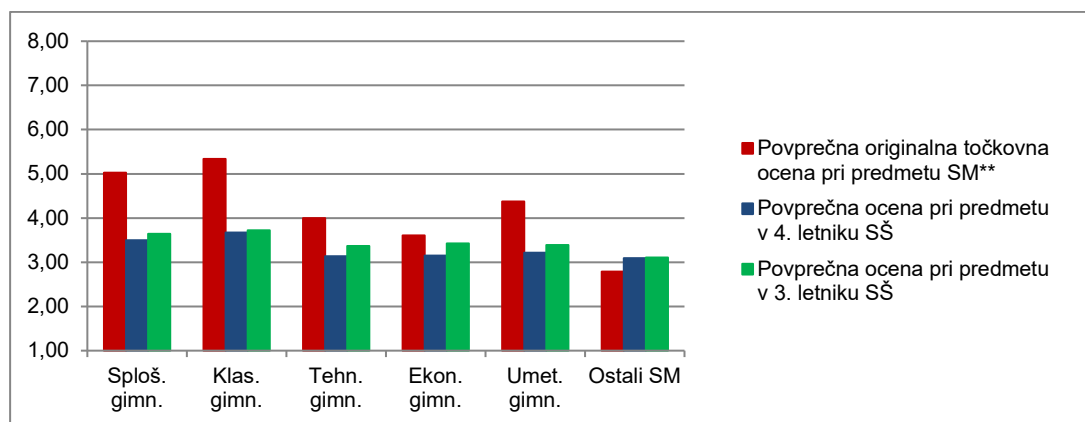
** Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

*** Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

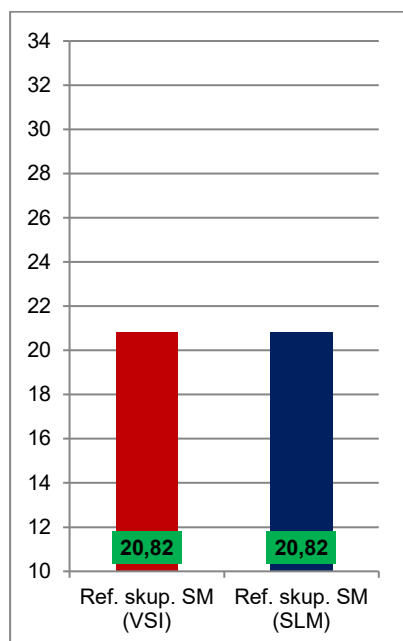
Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2022

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2022 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2022

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2022.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

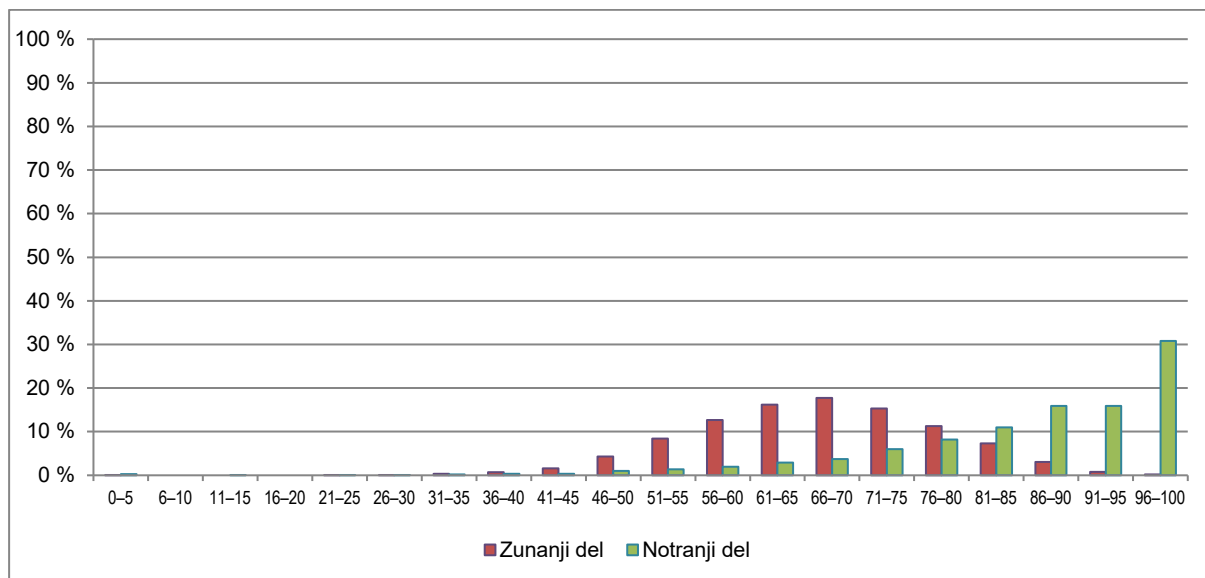
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	5.445	5.445
Povprečno število odstotnih točk	53,49	17,59
Standardni odklon odstotnih točk	8,87	2,73
Maksimalno število odstotnih točk	79,33	20,00
Povprečna težavnost	0,67	0,88

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2022.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	0 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	2 %	0 %
46–50	4 %	1 %
51–55	8 %	1 %
56–60	13 %	2 %
61–65	16 %	3 %
66–70	18 %	4 %
71–75	15 %	6 %
76–80	11 %	8 %
81–85	7 %	11 %
86–90	3 %	16 %
91–95	1 %	16 %
96–100	0 %	31 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2022

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2022.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	5.445	5.445	5.445
Povprečno število odstotnih točk	33,70	19,77	17,59
Standardni odklon odstotnih točk	6,07	3,80	2,73
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,67	0,66	0,88

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljajo ustni izpit. IP 1 je šolski esej, kandidati izbirajo med dvema tipoma eseja, razpravljalnim in razlagalnim/interpretativnim. Šolski esej pišejo na podlagi tematskega sklopa, ki vključuje razpisana literarna besedila. IP 2 je razčlemba neumetnostnega besedila, ki vključuje naloge na vseh jezikovnih ravneh in tvorbo krajšega neumetnostnega besedila. Ustni izpit vsebuje tri vprašanja: branje odlomka umetnostnega besedila ali kratkega umetnostnega besedila, interpretacijo prebranega besedila in njegovo umestitev v literarnozgodovinski kontekst ter splošno vprašanje iz književnosti ali jezika.

4.3.1 IZPITNA POLA 1 (ŠOLSKI ESEJ)

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o literarnih besedilih predpisanega tematskega sklopa po podanih smernicah napisati daljše besedilo (najmanj 600 besed), ki je vsebinsko smiselno in zaokroženo, zgradbeno in slogovno ustrezno ter jezikovno pravilno. V tej izpitni poli kandidat torej dokazuje razvitost svoje literarnobralne in sporazumevalne zmožnosti.

Naslov tematskega sklopa na letošnjem maturitetnem izpitu iz slovenščine je bil *V svetu blišča in bede*, v razpisanem sklopu sta bila dva romana, in sicer *Čudežni Feliks* slovenskega pisatelja Andreja Hienga in *Veliki Gatsby* ameriškega romanopisca Francisa Scotta Fitzgeralda. Tudi letos je Predmetna komisija za slovenščino v skladu s smernicami Državne komisije zaradi posledic pandemije sprejela prilagoditve, o katerih so bili učitelji obveščeni že na začetku šolskega leta. Kandidati so lahko izbirali med dvema možnostma razpravljalnega eseja, pri čemer je prvi naslov vključeval oba predpisana maturitetna romana, drugi pa se je navezoval le na slovenski roman; za razlagalni/interpretativni esej je bil podan odlomek iz Hiengovega romana. Kandidati so morali tako obvezno prebrati le roman *Čudežni Feliks*, *Veliki Gatsby* pa je postal zaradi prilagoditev neobvezen.

Šolski esej je pisalo 5445 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 33,70 odstotne točke. Indeks objektivnosti je bil 0,63. 403 eseji so bili kontrolno ocenjeni, kar pomeni 7,4 %. Deset kandidatov je doseglo vse možne točke, tj. 50 točk.

Z letošnjo maturo smo uvedli spremembe pri ocenjevanju jezika, sloga in zgradbe v šolskem eseju, kar se je izrazilo na ravni splošnega rezultata mature, ki je v vseh elementih boljši od lanskega. Lani so kandidati v povprečju dosegli 30,89 odstotne točke, indeks objektivnosti je bil 0,59, v tretje ocenjevanje je šlo 9,2 % esejev in le en kandidat je dosegel maksimalno število točk.

V nadaljevanju so posebej predstavljene analize dosežkov pri vsebinskem delu razpravljalnega in interpretativnega eseja (poglavji 4.3.1.1 in 4.3.1.2) ter dosežkov pri jeziku, slogu in zgradbi (poglavje 4.3.1.3). Analizo dosežkov pri jezikovnem delu eseja predstavljamo posebej, ker smo letošnje maturitetne eseje prvič ocenjevali po novih opisnih kriterijih za ocenjevanje jezika, sloga in zgradbe.

4.3.1.1 ANALIZA DOSEŽKOV PRI VSEBINSKEM DELU RAZPRAVLJALNEGA ESEJA

Kandidati so izbirali med dvema razpravljalnima esejema, in sicer esejem z naslovom *Izjemni posameznik v izjemnih časih?* in esejem *Tujstvo v Čudežnem Feliksu*. Eseja sta imela različna navodila za pisanje, vendar so se postavke A, B in C v obojih navodilih med seboj ujemale tako na ravni zahtevnosti (taksonomska stopnja) kot na ravni točkovne ocene. V programu RM Assessor obeh esejev ni bilo mogoče ločiti, zato tudi nimamo podatka, koliko kandidatov se je odločilo za katerega od naslovov. Izkušnje z ocenjevanja kažejo, da je nekoliko več kandidatov pisalo esej, ki je vključeval oba romana maturitetnega sklopa. Ker sta bila v ocenjevalnem programu oba eseja ocenjevana v isti strukturi (tj. Esej 1), imamo le podatke za postavke A, B in C obeh esejev skupaj.

Razpravljalni esej je skupaj pisalo 5282 kandidatov, tj. 97 %. Ta visoki odstotek je morda posledica omogočene izbirnosti pri pisanju razpravljalnega eseja. V povprečju so kandidati dosegli 33,64 točke (lani 30,83 točke). Indeksi so: indeks težavnosti 0,67, indeks diskriminativnosti 0,56; indeks objektivnosti 0,63.

Postavka A se je delila na dela A1 in A2 in je imela skupaj 14 točk (6 + 8 točk). Postavka A1 (IT 0,81) je bila za kandidate najlažja, v povprečju so dosegli 4,89 točke (od 6 točk). V njej so morali predstaviti osrednji književni osebi obeh romanov oz. najpomembnejša tujca v romanu *Čudežni Feliks*. V obeh esejih je postavka zahtevnostno v celoti na prvi taksonomski stopnji, dobro reševanje naloge pa pomeni, da kandidati z opisovanjem kot najosnovnejšim načinom razvijanja teme v eseju nimajo več posebnih težav. Točke so izgubljali predvsem zato, ker v predstavitev niso vključili opisa in oznake, ampak le enega od obeh elementov, ali ker so predstavitev preslabo osredinili na izjemnost oz. tujstvo likov, ampak so namesto tega pisali splošne in preobsežne predstavitve. V prvem eseju smo glede na navodila pričakovali izbiro Feliksa in Gatsbyja, pri ocenjevanju smo enakovredno upoštevali tudi drugačne izbire, vendar so se za druge literarne osebe kandidati le redko odločili. Vsebinske napake pri predstavitvi oseb so bile redke. Postavka A2 (IT 0,65) je bila za kandidate nekoliko težja, v povprečju so pri njej dosegli 5,18 točke (od 8 točk). V obeh esejih je zahtevala primerjavo, in sicer primerjavo osrednjih književnih oseb glede na družinske in družbene okoliščine v prvem in primerjavo vpliva izbranih tujcev na ženske osebe v romanu v drugem eseju. Iz izkušenj pri ocenjevanju sklepamo, da je

bila druga primerjava za kandidate nekoliko zahtevnejša, ločenih podatkov za obe primerjavi namreč nimamo. Primerjava kot ubeseditveni postopek z natančno določenimi pravili (teza, dva do trije členi primerjave in sinteza) velja za zahtevnejšo, taksonomsko jo v celoti umeščamo na drugo zahtevnostno stopnjo, zato je nekoliko nižji indeks težavnosti pričakovan. Navodila za primerjavo v obeh esejih so bila zelo odprta in so kandidatu omogočala izbirnost med različnimi vsebinskimi elementi; to je učno boljšim kandidatom uspelo izkoristiti, medtem ko so se učno manj zmožni kandidati teže osredinili na izbrane člene primerjave in so se v množici vsebinskih možnosti pogosto izgubljali, zaradi česar so bile njihove primerjave manj koherentne in premalo poglobljene.

Postavka B (IT 0,66) je bila za kandidate podobno zahtevna kot prejšnja postavka A2, vredna je bila 6 točk, kandidati so jih v povprečju dosegli 3,99. V njej so morali v prvem eseju pojasniti, katere vrednote vodijo izbrani osebi v življenju, v drugem pa presoditi, ali ima kateri od obeh tujcev v romanu pomembnejšo vlogo od drugega. Zahtevnostno postavka sodi na drugo taksonomsko stopnjo. Kandidati so točke v prvem eseju izgubljali predvsem zato, ker so premalo poglobljeno pojasnjevali vrednote (večkrat so jih le naštevali) ali ker so izpostavili le eno vrednoto (glede na navodila eseja bi jih morali več). V drugem eseju so se morali kandidati odločiti za eno od možnosti in jo utemeljiti – točke so izgubljali predvsem zaradi manj prepričljivih utemeljitev.

Postavka C (IT 0,72) za kandidate ni bila tako zahtevna, saj so jo reševali bolje kot postavki A2 in B, le postavka A1 je bila lažja. Postavka C je bila vredna 4 točke, kandidati so jih v povprečju dosegli 2,90. Visok indeks težavnosti (oz. »lahkosti«) je morda celo nekoliko presenetljiv, saj je postavka v celoti uvrščena na tretjo taksonomsko stopnjo – poleg znanja in razumevanja zahteva tudi kandidatovo vrednotenje (bralni odziv), s katerim so imeli kandidati v preteklosti težave. V prvem eseju so morali kandidati na podlagi naslovnega vprašanja o izjemnosti oseb in časa utemeljiti, ali sta osebi res izjemna posameznika, v drugem eseju pa utemeljiti, kateri od obeh tujcev je prepričljivejši za kandidata kot sodobnega bralca. Naloga v prvem eseju je bila nekoliko lažja od enake naloge v drugem eseju (trditev izhaja iz izkušenj pri ocenjevanju) – predvsem zato, ker je prepričljivo utemeljitev za obe osebi kandidat lahko izpeljal iz dobro rešenih poprejšnjih postavk in ker je utemeljitev izhajala iz osebnih izkušenj, povezanih s prostorom in časom, v katerem kandidati odraščajo, in njihovega splošnega znanja o zgodovinskih obdobjih, v katerih potekata zgodbi romanov. Prepričani smo tudi, da so ravno o izjemnosti obeh likov, Feliksa in Gatsbyja, pri pouku veliko razpravljali, zato so imeli o tem vprašanju kandidati že domišljeno mnenje. V drugem eseju so morali kandidati svojo utemeljitev o prepričljivosti tujstva povezati s svojim prostorom in časom (aktualizacija) – pri tem so bili nekoliko manj spretni, saj so spregledali, da morajo utemeljevati prepričljivost tujstva in ne prepričljivost oseb na splošno. Kljub temu visok indeks težavnosti potrjuje, da naloge na tretji taksonomski stopnji za kandidate niso prezahtevne, če so ustrezno zastavljene.

Postavka Č (IT 0,49) je bila za kandidate pričakovano najzahtevnejša, saj je zahtevala kandidatovo presojo na najvišji taksonomski stopnji; pričakovali smo kandidatovo spoznavno, etično in literarno (tudi medbesedilno) vrednotenje. Že izkušnje iz prejšnjih let kažejo, da so pri bralnem odzivanju, ki presega doživljajsko in etično raven, kandidati praviloma najšibkejši. Postavka je bila vredna 6 točk, dosegli so jih v povprečju 2,96. V prvem eseju so morali kandidati presoditi, ali sta izbrani osebi za sodobnega bralca predstavljeni prepričljivo, v drugem eseju pa, ali je prepričljivost prikaza tujstva v romanu primerljiva s prikazom v katerem od besedil, obravnavanih pri pouku slovenščine (medbesedilnost). Kandidati so v povprečju pri tej postavki izgubili polovico točk, ker presoje niso povezali s svojim prostorom in časom (torej je niso aktualizirali) in ker so zgolj »naučeno« »odgovarjali« na vprašanje v navodilih, brez osebnega vrednotenja oz. brez izkazanega bralnega odzivanja. Naloga je bila torej težka, vendar je odlično ločevala učno boljše kandidate od slabših, saj ima idealen indeks diskriminativnosti (ID 0,45).

Iz indeksov diskriminativnosti za vse vsebinske postavke je razvidno, da so bile naloge vsebinsko ustrezno sestavljene: indeksi se gibljejo od 0,39 pri postavkah A1 in C do 0,51 pri postavkah A2 in B, postavka Č pa ima ID 0,45. Indeksi med 0,40 in 0,60 so tisti, ki najbolj ločujejo kandidate – tri naloge so znotraj tega pasu, dve pa na meji. Primeren indeks diskriminativnosti ima tudi postavka Dodatne točke

(ID 0,37), ki smo jo letos opredelili drugače in natančneje opisali dodeljevanje točk (opisniki za 1, 2 oz. 3 dodatne točke, ki upoštevajo tako nadstandardno vsebino kot nadstandardni jezik). IT (0,02) sicer kaže, da so se ocenjevalci za dodatne točke odločali redko, vendar so dodeljene točke dosegle svoj namen, saj so jih (po ustreznem ID sodeč) dobili učno boljši kandidati.

Ugotovimo lahko, da razpravljalni esej z vsebinskega vidika za kandidate ni bil prezahteven: v povprečju so dosegli 19,92 točke (od 30 točk) oz. 66,4 % (IT 0,66). V primerjavi z lanskim je bil esej letos vsebinsko nekoliko zahtevnejši: lani so kandidati pri razpravljalnem eseju dosegli v povprečju 20,60 točke (IT 0,69). Primerjava z lanskimi podatki pokaže, da je razpršenost IT pri letošnjem razpravljalnem eseju večja (lani IT 0,62–0,79, letos 0,49–0,81). Letošnja navodila za pisanje so bila načrtno sestavljena tako, da so posamezne naloge (postavke) na različnih taksonomskih stopnjah; ustrezno je, da imajo naloge na nižjih taksonomskih stopnjah višji IT od tistih na najvišji ravni. Dobro zastavljenost nalog potrjujejo tudi prej predstavljeni ID.

4.3.1.2 ANALIZA DOSEŽKOV PRI VSEBINSKEM DELU RAZLAGALNEGA/INTERPRETATIVNEGA ESEJA

Kandidati so pisali razlagalni/interpretativni esej ob odlomku iz Hiengovega romana *Čudežni Feliks* (Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021. 92–94.). Interpretativni esej je pisalo 163 kandidatov, kar je 3 % vseh. V povprečju so kandidati dosegli 35,70 točke (lani 31,79 točke). Indeksi so indeks težavnosti, 0,71, indeks diskriminativnosti, 0,60, in indeks objektivnosti, 0,67. V primerjavi z razpravljalnim esejem so vsi indeksi višji, kar razložimo s tem, da se za pisanje tega eseja praviloma odločajo učno zmožnejši kandidati z bolj razvitima literarnobralno in sporazumevalno zmožnostjo.

V postavki A (IT 0,74) so morali kandidati pojasniti, kako se že na začetku odlomka nakazuje dramatičnost prihodnjega dogajanja. Naloga je bila na drugi taksonomski stopnji, vredna je bila 6 točk, kandidati so dosegli v povprečju 4,44 točke. IT pokaže, da naloga za kandidate ni bila pretežka. Gre za tipično interpretativno nalogo; kandidati so točke izgubljali zaradi poenostavljanja, saj so pogosto povzemali uvodno situacijo v odlomku, ne da bi pojasnjevali njeno dramatičnost.

Postavka B je bila dvodelna. V delu B1 (IT 0,70) so morali kandidati predstaviti Štefanijino čustveno stanje, kot se kaže v odlomku, v delu B2 (IT 0,65) pa pojasniti, kako so jezikovno-slogovna sredstva učinkovala na kandidatovo doživljanje Štefanijinega čustvenega stanja. Prvi del navodila je na najnižji taksonomski stopnji, saj so morali kandidati iz priloženega odlomka le povzeti/predstaviti čustveno stanje literarne osebe; drugi del navodila se giblje med drugo in tretjo taksonomsko stopnjo, saj so morali kandidati poiskati jezikovna in slogovna sredstva v odlomku ter pojasniti njihov učinek v povezavi s svojim doživljanjem. Kljub večji razliki med taksonomskima stopnjama so kandidati nalogi reševali podobno uspešno. V B1 so v povprečju dosegli 4,21 točke od 6 točk, v delu B2 pa 3,90 točke od 6 točk. V delu B1 so točke izgubljali predvsem zaradi površnega branja odlomka, saj so nekateri spregledali pestrost Štefanijinega čustvenega stanja in se osredinili zgolj na prvi del odlomka. Pri pojasnilu o vlogi jezikovno-slogovnih sredstev in njihovem učinkovanju (del B2) se je pokazalo (podobno kot že v prejšnjih letih), da kandidati nimajo več posebnih težav pri iskanju, navajanju in poimenovanju jezikovno-slogovnih sredstev, manj prepričljivi pa so pri utemeljevanju njihovega učinka na bralca. Razmeroma uspešni so pri reševanju naloge na drugi taksonomski stopnji (razumevanje), manjka pa prenos na višjo raven (vrednotenje in bralni odziv). Naloga B1 je imela ustrezen indeks težavnosti, manj ustrezen pa je njen indeks diskriminativnosti (ID 0,19), ki je na meji primernosti (ID od 0,20 do 0,39 je še primeren): naloga ni bila pretežka, je pa slabo ločevala boljše kandidate od slabših oz. učno manj zmožni kandidati so nalogo na prvi taksonomski stopnji opravili enako uspešno kot učno zmožnejši kandidati. Ob tem je treba poudariti, da se za pisanje interpretativnega eseja praviloma odločajo učno boljši kandidati, zato se postavlja vprašanje, kaj ob tako majhnem številu učno boljših kandidatov v resnici lahko povedo indeksi diskriminativnosti.

Postavka C (IT 0,84) je bila za kandidate najlažja. Kandidati so morali presoditi, ali Feliks le neprizadeto opazuje dogajanje ali pa se v tetine občutke tudi vživlja. Gre za interpretativno nalogo na tretji taksonomski stopnji, ki smo jo olajšali s ponujenima možnostma v vprašanju navodil za pisanje. Če ti

dve možnosti ne bi bili ponujeni, bi kandidati nalogo reševali slabše. Naloga je bila odprta, pri presoji o kakovosti odgovora je bila pomembna prepričljivost utemeljitve. Pri tej nalogi je indeks objektivnosti najnižji (IO 0,15), vendar je razpršenost ocen okrog aritmetične sredine majhna – ne glede na to bo treba v nadaljevanju pri izobraževanju ocenjevalcev posebno pozornost nameniti ocenjevanju nalog na tretji taksonomski stopnji.

Postavka Č je bila dvodelna. Kandidat je moral pojasniti vedenje Skobenskega (del Č1) in Štefanije (del Č2) na koncu odlomka v povezavi s prejšnjim ali nadaljnjim dogajanjem. Ta naloga je bila za kandidate najzahtevnejša, saj ima najnižje indekse težavnosti. Nekoliko uspešneje so kandidati pojasnjevali vedenje Skobenskega (Č1: IT 0,63), več težav so imeli s pojasnjevanjem Štefanijinega vedenja (Č2: IT 0,52). Nalogo smo uvrstili na drugo in tretjo taksonomsko stopnjo, saj poleg poznavanja in razumevanja vsebine (druga taksonomska stopnja) zahteva tudi povezovanje posameznih elementov iz odlomka s celotnim romanom (bralčeva recepcija in interpretacija). Naloga je imela primeren indeks diskriminativnosti (ID 0,34 in 0,32), kar pomeni, da je dobro ločevala boljše kandidate od slabših.

Ugotovimo lahko, da razlagalni/interpretativni esej z vsebinskega vidika za kandidate ni bil prezahteven: v povprečju so dosegli 20,48 točke (od 30 točk) oz. 68,2 % (IT 0,68). V primerjavi z lanskim je bil esej letos vsebinsko nekoliko zahtevnejši: lani so kandidati pri interpretativnem eseju dosegli v povprečju 20,71 točke (IT 0,69). Primerjava z lanskimi podatki še pokaže, da je razpršenost IT pri letošnjem interpretativnem eseju podobna lanskim (lani IT 0,54–0,85, letos 0,52–0,84).

4.3.1.3 ANALIZA DOSEŽKOV PRI JEZIKOVNEM DELU (JEZIKU, SLOGU IN ZGRADBI) RAZPRAVLJALNEGA IN RAZLAGALNEGA/INTERPRETATIVNEGA ESEJA

Z letošnjo maturo smo uvedli spremembe pri ocenjevanju jezikovne pravilnosti, sloga in zgradbe. V prejšnjih letih se je namreč pokazalo, da ocena jezikovnega dela ne izraža dejanske sporazumevalne zmožnosti kandidatov, saj zaradi prestrogega odštevanja točk pri jezikovni pravilnosti in slogu preveč izenačuje kandidate ter ne ločuje boljših od slabših. Ker smo bili pri uvajanju sprememb vezani na veljavni PIK, smo morali ohraniti postavke (jezikovna pravilnost, slog in zgradba) z enakim številom točk. Za boljše ločevanje posameznih elementov sporazumevalne zmožnosti smo vsako od njih razdelili na dva dela: jezikovno pravilnost na pravopis in slovnico, slog na besedišče in povedi, zgradbo na zunanjo in notranjo. Zaradi drugačne delitve letošnji rezultati v podrobnostih niso povsem primerljivi z lanskimi, vendar pa iz podatkov lahko razberemo občuten napredek pri ocenjevanju jezikovnega dela eseja.

Pri razpravljalnem eseju so kandidati v jezikovnem delu v povprečju dosegli 13,67 točke od 20 točk oz. 68,3 %, kar je bistveno več kot lani, ko so dosegli 10,27 točke oz. 51 %. Lanski rezultat je kazal, da kandidati v povprečju pri jeziku komaj zmorejo preseči prag zadostne ocene; letošnji rezultat kaže, da so pri jeziku bistveno boljši, kot je kazalo doslej. Boljši uspeh pri jezikovnem delu eseja ne pomeni, da kandidati znajo bistveno več, kot so znali v minulih letih, ampak je rezultat tega, da drugačen način ocenjevanja upošteva tako dobre kot slabe plati esejske naloge ter ne odšteva točk za vsako napako posebej. Ocenjevalci jezikovno kakovost naloge presojujejo bolj celostno, pri čemer so jim v pomoč opisniki za posamezne range točk, ter pri tem upoštevajo vrsto in raznovrstnost napak. Tako smo prišli do pravičnejše ocene, ki bolj realno odslkava dejansko jezikovno zmožnost kandidatov.

Indeksi težavnosti posameznih jezikovnih postavk informirajo učitelje, s katerimi elementi sporazumevalne zmožnosti imajo kandidati največ težav, zato ima ta način ocenjevanja lahko ugoden povratni učinek na pouk. Najnižja indeksa težavnosti imata postavka jezikovna pravilnost – pravopis (IT 0,58) in jezikovna pravilnost – slovnica (IT 0,64), kar pomeni, da kandidati najslabše obvladajo pravopisna in le nekoliko bolje slovnicihna pravila. Največji problem slovenskih maturantov je torej osnovna pismenost oz. mikroraven besedila. Ta pravila bi morali, skladno s kognitivnim razvojem, usvojiti in utrditi na osnovni ravni šolanja, saj se mora avtomatizacija jezikovnih pravil »zgoditi« med usvajanjem jezika, kar pa se v našem šolskem sistemu očitno ne zgodi v dovolj veliki meri. Indeks težavnosti pri postavki jezikovna pravilnost je bil lani le 0,24, torej izredno nizek – izkušnje iz ocenjevanja kažejo, da je tako nizek indeks nerealen, saj ima določen delež maturantov vendarle dokaj solidno

razvito jezikovno zmožnost in je sposoben napisati nekaj strani besedila brez večjih in pogostih pravopisnih in slovničnih napak. Visok indeks težavnosti je imela tudi postavka notranja zgradba (IT 0,68), kar smo pričakovali, saj smo postavko natančno opredelili in v opisnikih poudarili koherentnost kot bistveno lastnost besedila. Pričakujemo, da bodo v nadaljevanju učitelji večjo pozornost pri pouku namenjali grajenju besedila oz. ustvarjanju koherentnosti v besedilu. Indeks težavnosti zunanje zgradbe je pričakovano najvišji (IT 0,88); že v prejšnjih letih se je izkazalo, da kandidati z osnovno delitvijo besedila na primerne odstavke praviloma nimajo večjih težav. Lani je bil IT zgradbe kot celote 0,79; prednost letošnjega rezultata je v tem, da pokaže, da imajo kandidati primanjkljaj na ravni notranje zgradbe oz. na makroravni besedila. Pri postavkah sloga sta indeksa težavnosti približno enaka: slog – besedišče ima IT 0,72, slog – povedi pa IT 0,73. Lani je bil IT sloga kot celote 0,58. Višji indeks težavnosti oz. manjše težave s slogom pisanja so rezultat drugačne opredelitve sloga, z natančnejšimi opisniki oz. natančneje opredeljenimi pričakovanji glede sloga v šolskem eseju smo se skušali izogniti temu, da bi ocenjevalci kakovost sloga presojali preveč subjektivno. Višji indeks težavnosti glede na lani kaže, da nam je to uspelo doseči, saj so ocenjevalci očitno bolj upoštevali dogovore in niso preveč podlegali zgolj lastnim predstavam o dobrem slogu.

Ocene jezikovnih postavk imajo tudi dobro ločljivost, saj ima pet od šestih postavk idealen indeks diskriminativnosti, in sicer se ti gibljejo med 0,46 in 0,57 – jezikovne postavke torej dobro ločujejo boljše kandidate od učno manj zmožnih, kar je bil tudi eden od ciljev prenove ocenjevanja jezika. Nekoliko nižji, vendar še v mejah ustreznosti je indeks zunanje zgradbe (ID 0,26), kar je povezano s tem, da je ta postavka za kandidate med lažjimi in členitev na odstavke dobro obvladajo tako boljši kot slabši kandidati.

Na prvi pogled so manj zadovoljivi indeksi objektivnosti, ki se gibljejo od 0,18 pri oceni zunanje zgradbe do 0,59 pri oceni jezikovne pravilnosti – pravopisa. Zaradi presojanja o kakovosti jezika (in ne več štetja napak) je določena neuskkljenost med ocenjevalci pričakovana oz. normalna, vendar si je v nadaljevanju treba prizadevati za dvig tega indeksa oz. za še bolj usklajeno ocenjevanje. Kljub nizkim indeksom objektivnosti lahko iz podatkov o standardnem odklonu sklepamo, da so se ocenjevalci pri presoji kakovosti jezika znotraj posamezne postavke razlikovali le minimalno, saj so odkloni majhni, kar pomeni, da so ocene gosto razporejene okrog aritmetične sredine in niso razpršene. Iz indeksov objektivnosti razberemo, da so ocenjevalci najbolj usklajeno ocenjevali jezikovno pravilnost (pravopis: IO 0,59; slovnica: IO 0,43), najmanj usklajeno notranjo zgradbo (IO 0,18), vmes se znajdejo preostale postavke (slog – besedišče: IO 0,22; slog – povedi: IO 0,24; notranja zgradba: IO 0,26). Rezultati so podobni lanskim: jezikovna pravilnost: IO 0,61; slog: IO 0,25; zgradba: IO 0,23.

Pri razlagalnem/interpretativnem eseju so kandidati v jezikovnem delu dosegli še nekoliko boljši uspeh: v povprečju so dosegli 15,14 točke oz. 75,7 %, kar dokazuje, da se za pisanje tega eseja praviloma odločajo kandidati z bolj razvito sporazumevalno (in literarnobralno) zmožnostjo. To trditev dokazuje tudi nekoliko drugačna razporeditev indeksov težavnosti. Tudi za te kandidate je bila najlažja jezikovna postavka zunanja zgradba (IT 0,87), takoj za njo pa sta slogovni postavki besedišče (IT 0,82) in povedi (IT 0,78). Slog – besedišče ima v tem eseju kar za desetinko višji IT, kar res pomeni, da se tega tipa eseja lotijo kandidati z dobro razvito poimenovalno zmožnostjo (oz. z dobrim »besednim zakladom«). Tudi druge postavke imajo višji indeks, kot je pri razpravljalnem eseju: notranja zgradba (IT 0,77), slovnica (IT 0,75) in pravopis (IT 0,63). Poudariti je treba, da je tudi indeks notranje zgradbe v tem tipu eseja za skoraj desetinko višji kot pri razpravljalnem eseju, kar pomeni, da so imeli kandidati manj težav s koherentnostjo besedila in da jim je posamezne dele eseja uspelo smiselno bolje povezati kot kandidatom, ki so pisali razpravljalni esej. Tudi v tem tipu eseja so kandidati največ jezikovnih točk izgubili na ravni »osnov«, tj. pravopisa in slovnice. Indeks diskriminativnosti je tudi v tem eseju večinoma idealen ali primeren in se giblje od 0,27 (zunanja zgradba) do 0,61 (notranja zgradba). Indeks objektivnosti je v tem tipu eseja nekoliko višji kot pri razpravljalnem eseju, in sicer zato, ker je zaradi majhnega števila teh esejev ocenjevalcev manj in lahko delujejo bolj usklajeno. Najvišji indeks objektivnosti smo dosegli pri oceni pravopisa (IO 0,69) in slovnice (IO 0,51), preostale ocene pa so: zunanja zgradba z IO 0,34, notranja zgradba IO 0,27, slog – povedi IO 0,25, slog – besedišče IO 0,17. Usklajenost ocenjevanja je treba v prihodnje povečati z izobraževanjem ocenjevalcev in ozaveščanjem

ocenjevalcev o pasteh ocenjevanja, saj imajo tiste postavke, ki zahtevajo največ presojanja, skladno z dogovorjenimi merili najnižji indeks.

KOMENTAR K IZPITNI POLI 1

Tudi letos je več kandidatov pisalo razpravljalni esej kot razlagalnega/interpretativnega, zelo nizek odstotek pri slednjem je morda tudi posledica možnosti izbiranja med dvema razpravljalnima esejema. Rezultati jezikovnega dela ocene eseja pokažejo, da se za interpretativni esej odločajo učno boljši kandidati z bolj razvito sporazumevalno in literarnobralno zmožnostjo, saj je razlika v povprečni oceni jezika med obema esejema kar 7,4 % v prid interpretativnega eseja (v oceni vsebinskega dela je razlika le 1,8 %).

Na splošno so kandidati letos dosegli boljše rezultate kot lani, in sicer v povprečju 33,70 točke. Glede na lanski rezultat je letošnja ocena višja za 2,81 odstotne točke, kar ocenjujemo kot občuten dvig in uspeh celoletnega dela komisije, ki si je z več posegi v obstoječi sistem prizadevala za boljše rezultate na maturi iz slovenščine. Boljša ocena ni posledica boljšega znanja kandidatov, ampak pravičnejšega ocenjevanja jezikovnega dela in tudi bolj odprtega tipa eseja, ki omogoča kandidatom bolje kot v prejšnjih letih izraziti bralni odziv. Sprememba, povezana z ocenjevanjem jezika, in razvojni trend odpiranja eseja proti problemskemu besedilu sta se torej že obrestovala. Naloga komisije je, da sledi razvojnemu trendu eseja z ustreznimi esejskimi nalogami (naslovi in navodili za pisanje), ki bodo kandidatom omogočale bralno odzivanje na ravni spoznavnega, etičnega in literarnega (tudi medbesedilnega) vrednotenja; naloga glavne ocenjevalke ter njenih pomočnic in pomočnikov ob podpori komisije pa je skrb za kakovost ocenjevanja s poudarkom na ozaveščanju o upoštevanju dogovorjenih standardov in meril.

Indeksi težavnosti pri obeh esejih so pokazali, da so bile naloge v esejih dobro zastavljene, saj so se indeksi praviloma ujemali s taksonomijo nalog, težavnost je imela ustrezen razpon. Taksonomsko so bili eseji ustrezni, največji delež točk je bil na drugi taksonomski stopnji, načrtno pa smo glede na prejšnja leta zvišali delež točk na tretji taksonomski stopnji in na tej ravni premišljeno zastavili naloge. Pokazalo se je, da naloge tretje taksonomske stopnje, ki zahtevajo predvsem spoznavno ali etično vrednotenje, kandidati že uspešno rešujejo; primanjkljaji se kažejo pri nalogah, ki zahtevajo literarno oz. medbesedilno vrednotenje, saj so bile te naloge za kandidate najtežje. Tudi z vidika ločljivosti so bile naloge ustrezne, saj so dobro ločevale boljše kandidate od učno manj zmožnih. Indeksi objektivnosti so pokazali, da ocenjevalci ocenjujejo precej usklajeno »tipične« naloge – to so naloge, ki so jih vajeni že iz prejšnjih let (predstavitve, primerjave, pojasnila ipd.) in jih večinoma uvrščamo na prvo ali drugo taksonomsko stopnjo (znanje o romanih oz. vsebini romanov in razumevanje vsebine romana). Manj usklajeno ocenjujemo naloge s tretje taksonomske ravni, ki zahtevajo več presojanja ocenjevalca, zato bo na naslednjih seminarjih treba takim nalogam posvetiti več pozornosti. Na splošno pa so indeksi objektivnosti (predvsem pri vsebinskem delu) zadovoljivi.

V letošnjem šolskem letu so ocenjevalci delali v izrednih razmerah. Zaradi posledic pandemije, bolezni in sprememb pri ocenjevanju je bil precejšen osip ocenjevalcev, ki smo ga sicer predvideli, vendar nanj nismo mogli vplivati. Manjše število ocenjevalcev je ocenilo enako število esejev kot v minulih letih, kar je pomenilo, da je vsak ocenjevalec ocenil približno 140 esejev (nekateri tudi več). Taka obremenitev v času, ko je v šolah največ dela, je skorajda nehumana – srečni smo lahko, da so ljudje zdržali. Preobremenjenost ocenjevalcev (utrujenost, pomanjkanje časa, stres ...) je eden od ključnih dejavnikov, ki vplivajo na kakovost ocenjevanja. Sistemsko si je treba prizadevati za povečanje števila ocenjevalcev – interes za ocenjevanje se bo zagotovo povečal, ko bo zunanje ocenjevanje spodobno plačano.

4.3.2 IZPITNA POLA 2 (RAZČLEMBE NEUMETNOSTNEGA BESEDILA)

Izpitna pola 2 (IP 2) celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje neumetnostnega izhodiščnega besedila izbrane besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta. Izpitna pola je sestavljena tako,

da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlenbe neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, naklonsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladijsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno. Naloge preverjajo tako znanje kot različne zmožnosti na treh taksonomskih stopnjah: prva stopnja vključuje dobesečno razumevanje, poznavanje dejstev, teorij, postopkov ...; druga stopnja razumevanje s sklepanjem, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja, analizo, razčlenjevanje ...; tretja stopnja ustvarjalno oz. kritično razumevanje, sintezo, ocenjevanje z utemeljevanjem, ustvarjalno uporabo ...

Letos je IP 2 sestavljalo 21 nalog, skupaj vrednih 90 točk. Prvih 20 nalog je bilo namenjenih razčlenbi izhodiščnega besedila (74 točk ali 82 %), zadnja naloga pa tvorjenju besedila (16 točk ali 18 %). Izhodiščno besedilo je bilo publicistično besedilo, prirejeno po članku, objavljenem na spletnem portalu Airbeletrina, z naslovom *Domača knjižnica: Jure Jakob*. Kandidati so morali v zadnji nalogi tvoriti uradno zahvalo.

IP 2 je pisalo 5445 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 59,30 točke (tj. 19,77 relativne točke). Indeks težavnosti testa je bil 0,65. V primerjavi z lanskim letom so bili letošnji kandidati boljši: lani so dosegli 55,57 točke (oz. 18,49 relativne točke), povprečni indeks težavnosti je bil 0,61. Letos je najvišje število točk, tj. 89, dosegel en kandidat – le ena točka mu je zmanjkala do 100 %. Poleg njega je še en kandidat dosegel 88 točk, pet kandidatov 87 točk in trije kandidati 86 točk; v primerjavi z lanskim letom, ko je le en najboljši kandidat dosegel 86 točk, so letošnji rezultati opazno boljši tudi na ravni učno najbolj zmožnih kandidatov. (Za primerjavo še ta podatek: lani je 84 točk ali več doseglo šest kandidatov; letos je bilo takih kandidatov kar 36!) Boljše rezultate pripisujemo deloma boljšemu znanju kandidatov, deloma pa predvidljivosti nalog. Del nalog je namerno predvidljiv, saj morajo imeti kandidati možnost, da se na izpit ustrezno pripravijo; po drugi strani pa prevelika predvidljivost lahko vodi tudi k temu, da nekatere naloge postanejo za kandidate prelahke in da izgubijo svoj namen.

Ker se vse naloge v IP 2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojava veljavnost in ustreznost indeksov težavnosti in diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP 2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge ocenjene samo enkrat, razen nalog mejnega kontrolnega ocenjevanja.

4.3.2.1 INDEKS TEŽAVNOSTI

Ustrezen indeks težavnosti je med 0,10 in 0,90. V letošnji IP 2 sta dve nalogi, ki sta imeli indeks težavnosti neustrezno visok, in sicer 2. naloga (IT 0,94) in 19. naloga (IT 0,92). Prestale naloge so imele ustrezen indeks, od 0,33 do 0,86. Naloge z indeksom nad 0,80 so lahke – takih je bilo v poli pet. Poleg že izpostavljenih 2. in 19. naloge so bile take še 9. naloga (IT 0,86), 13. naloga (IT 0,82) in 6. naloga (IT 0,81). Težje naloge so tiste z indeksom težavnosti pod 0,50; take so bile v letošnji poli tri naloge, in sicer 11. naloga (IT 0,33), 4. naloga (IT 0,40) in 20. naloga (IT 0,46).

a) NALOGE Z VISOKIM IT

2. naloga: *Obkrožite črko pred trditvijo, ki najatančneje izraža temo besedila.*

A Izhodiščno besedilo govori o Jakobovem odnosu do branja, pisanja, knjig in knjižnic.

B Izhodiščno besedilo govori o problematiki dostopnosti javnih knjižnic.

C Izhodiščno besedilo je komentar Jakobovega odnosa do branja, knjig, pisanja in knjižnic.

Gre za zaprto nalogo izbirnega tipa, pravilna rešitev je bila ovrednotena z 2 točkama. Naloga preverja pomensko razčlenbo besedila in je na drugi taksonomski stopnji – zahteva namreč razumevanje s sklepanjem. Indeks težavnosti 0,94 kaže, da je bila naloga prelahka, poleg tega je imela tudi prenizek indeks diskriminativnosti (ID 0,12). Naloga bi bila ustrezna (tj. težja in bi bolje ločevala kandidate), če bi bile ponujene izbirne možnosti nekoliko bolj pestre oz. manj samoumevno napačne ali pravilne. V prejšnjih letih so bile naloge, v katerih so morali kandidati samostojno določati temo besedila, pretežke oz. so imele prenizek IT, hkrati pa so tudi slabo ločevale kandidate, zato se je komisija odločila za drugačen tip naloge pri preverjanju teme besedila. Zaprta naloga izbirnega tipa je za preverjanje teme ustreznjša, vendar jo je v prihodnje treba zastaviti na zahtevnostno nekoliko višji ravni.

19. naloga: Utemeljite pisanje pridevnikov zgodnjedopoldanski in teološko-religiozni iz 2. odstavka izhodiščnega besedila. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnici.

Pridevnik zgodnjedopoldanski je priredna/podredna zloženka, zato se piše brez vezaja.

Pridevnik teološko-religiozni je priredna/podredna zloženka, zato se piše z vezajem.

Gre za zaprto nalogo izbirnega tipa, pri kateri se je kandidat odločal le med dvema možnostma. Naloga je ovrednotena z 2 točkama (1 + 1 točka), sodi pa na prvo taksonomsko stopnjo, saj gre za prepoznavanje pravila. Slabost naloge je, da je iz trditev razvidno, da sta rešitvi različni, zato je kandidat, ki je obakrat podčrtal isto možnost, dobil eno točko, ne da bi zares poznal pravopisno pravilo, ki ga preverja naloga. IT (0,92) naloge kaže, da gre za prelahko nalogo. Kljub nezahtevnosti je naloga imela še primeren indeks diskriminativnosti (ID 0,24).

9. naloga: V povedi je podčrtana beseda lahko. /.../ Kako bi podčrtano besedo naglasili? Obkrožite naglasno mesto. /.../ Če podčrtani besedi spremenimo naglasno mesto, se spremeni njena besedna vrsta. Spremenite naglasno mesto v besedi in besedo uporabite v novi povedi. /.../ V katero besedno vrsto spada beseda s spremenjenim naglasnim mestom?

Naloga je v prvem in zadnjem delu zaprtega tipa, tvorjenje povedi v osrednjem delu spada k odprtemu tipu naloge. Gre za glasoslovno in oblikoslovno nalogo. Deloma spada na drugo taksonomsko stopnjo, saj gre za uporabo znanja oz. prenos teoretičnega znanja na samostojen primer, zadnje vprašanje v nalogi je nahaja na prvi taksonomski stopnji (poimenovanje besedne vrste). Naloga je bila vredna 4 točke, kandidati so jih v povprečju dosegli 3,43. Naloga je členjena, točk za posamezne dele naloge statistika ne beleži, zato je težko reči, s katerim delom naloge so imeli kandidati največ težav. Indeks težavnosti (IT 86) je blizu meje za prelahko nalogo, vendar pa ima naloga ustrezen indeks diskriminativnosti (ID 0,30). Če upoštevamo oba indeksa, lahko rečemo, da je bila naloga ustrezna, saj ni narobe, če je v testu ob težjih nalogah tudi kakšna lahka naloga za preverjanje osnov, če ustrezno ločuje boljše in slabše kandidate.

13. naloga: Opazujte poved.

V podhodu na Slovenski cesti je prodajalna rabljenih knjig imela svoje prostore.

13.1. V povedi s podčrtovanjem določite stavčne člene in njihove dele.

13.2. Ispisano poved zanikajte.

Naloga je zaprtega tipa, gre za skladijsko nalogo, ki spada na drugo taksonomsko stopnjo. Skupaj je bila vredna 6 točk, 4 točke so kandidati dobili za podčrtavanje stavčnih členov (po ena točka za vsak v celoti pravilno podčrtan stavčni člen) in 2 točki za pravilno zanikanje povedi. Kandidati so v povprečju dosegli 4,91 točke. Naloga je bila za kandidate med lažjimi (IT 0,82), kar je razveseljivo, saj visok IT kaže, da s stavčnočlensko analizo stavkov kandidati nimajo več večjih težav. Točke so kandidati izgubljali predvsem zato, ker so v zloženih stavčnih členih pozabili podčrtati prilastke. Primer za stavčno analizo ni bil zahteven, ampak je vključeval glavne stavčne člene z raznovrstnimi prilastki (osebek, predmet, prislovno določilo), ni pa imel za kandidate praviloma težjega zloženega povedka. Primer je bil jasen in ni vključeval t. i. posebnosti, zato so ga kandidati dobro rešili. Tudi zanikanje v drugem delu naloge ni imelo posebnosti. Kljub višjemu IT je bila naloga ustrezna, saj indeks diskriminativnosti (ID 0,41) kaže, da je naloga zelo dobro ločevala kandidate glede na znanje.

6. naloga: Opazujte 2. odstavek izhodiščnega besedila in dopolnite povedi.

Podčrtani besedi v tem odstavku imata vlogo prislovnega določila _____.

Prevladujoč glagolski čas odstavka je _____.

V tem odstavku prevladuje _____ pomensko razmerje.

Zgoraj ugotovljene lastnosti so značilne za _____ (način razvijanja teme/slogovni postopek).

Ali ta način razvijanja teme prevladuje tudi v celotnem izhodiščnem besedilu? DA NE

Naloga je bila dopolnjevalna oz. v zadnjem vprašanju izbirna in zaprtega tipa. Preverjala je deloma skladijsko in deloma pomensko-besedilno sestavo besedila. V celoti sodi na drugo taksonomsko stopnjo. Skupaj je bila vredna 5 točk, vsak odgovor po eno točko. V izpitnih polah v prejšnjih letih so bile te naloge praviloma slabše rešene, v letošnji poli pa so vprašanja kandidate po korakih vodila do končne

ugotovitve o načinu razvijanja teme v besedilu. Ker je bila naloga bolj vodena, so jo kandidati bolje rešili. Ustrezen indeks diskriminativnosti (ID 0,38) kaže, da je bila naloga kljub manjši zahtevnosti (IT 0,81) dobro zastavljena.

b) NALOGE Z NIZKIM IT

11. naloga: *Opazujte poved.*

Ena takšnih so Napol dokončana nebesa, izbrane pesmi Tomasa Tranströmerja, ob tem pa tudi zbirka Hiša pesnika Petra Semoliča in legendarna rumena zbirka Daneta Zajca v petih knjigah.

11.1. Enega od samostalnikov iz povedi uporabite v novi povedi, tako da boste dokazali posebnost pri sklanjanju, in sicer preglas.

11.2. Razložite, kdaj pride do preglasa, tako da dopolnite poved.

Za soglasniki ____, ____, ____, ____, ____ in dž se -o- preglasi v ____.

Naloga je dvodelna, skupaj vredna 3 točke (2 točki + 1 točka). V prvem delu je bila naloga odprtega tipa, in sicer na tretji taksonomski stopnji, saj je zahtevala prenos znanja v nove okoliščine: kandidati so morali v povedi najti samostalnike, pri katerih prihaja pri sklanjanju do preglasa, pri čemer so seveda morali poznati to sklanjatveno posebnost. Pri tem so morali biti pozorni tudi na to, da so ohranili isto besedno vrsto, in sicer samostalnik. Nekateri kandidati so namreč tvorili poved, v kateri so uporabili pridevnik, izpeljan iz samostalnika (npr. Zajc → Zajčev), kar se ni štelo kot pravilna rešitev. Že v preteklosti se je večkrat pokazalo, da imajo kandidati težave z manj tipičnimi nalogami, pri katerih morajo opraviti več kognitivnih operacij hkrati. Drugi del naloge je na prvi taksonomski stopnji, saj je zahteval natančno poznavanje definicije preglasa (naučeno znanje). Kandidati so pri nalogi v povprečju dosegli 0,99 točke (od skupaj 3 točk); naloga se je izkazala kot najzahtevnejša v celotni poli (IT 0,33). Iz izkušenj z ocenjevanjem lahko sklepamo, da veliko kandidatov sploh ni poznalo preglasa; med tistimi, ki so ga poznali, so se mnogi zmotili pri uporabi prave besedne vrste v povedi; najslabše so reševali drugi del naloge, ki je od njih zahteval naučeno definicijo in je na najnižji taksonomski stopnji. Indeks diskriminativnosti pokaže, da je kljub zahtevnosti naloga dobro ločevala med kandidati (ID 0,40).

4. naloga: *Preberite 3. odstavek besedila. Povzemite, zakaj Jure Jakob doma nima televizorja.*

Odgovor napišite tako, da tvorite dvostavčno poved z vzročnim odvisnikom.

Naloga je bila deloma odprta in deloma zaprta, je na tretji taksonomski stopnji in je bila vredna 3 točke. Naloga je pomenska in skladijska (2 točki) ter pravopisna (1 točka). Bila je druga najzahtevnejša naloga v poli (IT 0,40). Kandidat je po *Navodilih za ocenjevanje* prejel dve točki za vsebinsko ustrezno poved z vzročnim odvisnikom in eno točko za jezikovno pravilnost povedi. Naloga je od kandidata najprej zahtevala razumevanje besedila (oz. odstavka) in nato sintezo (povzetek) smisla, povedanega v tem odstavku, kar je moral zapisati v dvostavčni povedi z vzročnim odvisnikom. Kandidati so v povprečju dosegli 1,20 točke. Indeks diskriminativnosti je pod mejo ustreznosti (ID 0,18), kar pokaže, da naloga ni bila najbolj ustrezno zastavljena oz. vrednotena, zato jo bo treba v prihodnjih polah nekoliko spremeniti.

20. naloga: *V povedi popravite 10 jezikovnih napak.*

Gre za tipično nalogo, ki se ponavlja v večini maturitetnih pol. Gre za nalogo zaprtega tipa na drugi taksonomski stopnji, ki preverja pravopisno zmožnost. Naloga je bila ovrednotena s 5 točkami, za vsaka dva pravilna popravka je kandidat dobil eno točko. Tak tip naloge se pogosto znajde med najtežjimi nalogami (IT 0,46); v letošnji poli (prav tako pa tudi že v nekaj prejšnjih) so skušali sestavljavci nalogo kandidatom olajšati, tako da so podali število napak. Nekateri kandidati so zato napake iskali »na silo«: ker niso našli dovolj slovničnih in pravopisnih napak, so naredili tudi napačne popravke. *Navodila za ocenjevanje* določajo, da vsak napačen popravek izniči pravilnega. Tako so kandidati dokaj pogosto izgubljali točke zaradi napačnih popravkov. Indeks težavnosti pokaže, da kandidati v povprečju nimajo dobro razvite pravopisne zmožnosti. Indeks diskriminativnosti naloge je bil idealen (ID 0,50), torej je bila naloga dobro zastavljena in je ustrezno ločevala najboljše kandidate od slabših.

4.3.2.2 INDEKS DISKRIMINATIVNOSTI

Mejna vrednost indeksa diskriminativnosti je 0,20; letos so bile pod mejno vrednostjo štiri naloge (v lanski IP 2 so bile tri), in sicer 2., 4., 7. in 15. naloga. Naloge z izrazito nizkim ID (pod 0,10) letos ni bilo. Najnižji ID je imela 2. naloga (ID 0,12): ta naloga je zaradi visokega indeksa težavnosti že predstavljena v prejšnjem poglavju, pri analizi je upoštevan tudi njen ID. Preostale tri naloge imajo ID tik pod mejo ustreznosti: 15. naloga (ID 0,17), 4. naloga (ID 0,18) in 7. naloga (ID 0,19).

15. naloga: *Enostavno poved razširite v dvostavno tako, da boste obkroženi stavčni člen preoblikovali v odvisnik. Preoblikovano poved ponovno napišite.*

Jure Jakob ne zaključí dneva brez branja.

V kateri odvisnik ste pretvorili poved?

Naloga je na prvi pogled odprtega tipa, vendar je število pravih rešitev močno omejeno, saj sta možni le pretvorbi v načinovni in pogojni odvisnik. Naloga je skladska, prvi del naloge je na drugi taksonomski stopnji (preoblikovanje), drugi del pa na prvi (poimenovanje). Skupaj je naloga ovrednotena s 3 točkami (2 točki + 1 točka). V prvem delu naloge je bila z 1 točko ovrednotena ustrežna pretvorba, z 1 točko pa jezikovna pravilnost povedi. Indeks težavnosti naloge je bil 0,51 – naloga je bila za kandidate torej precej zahtevna. Manj uspešno so kandidati nalogo reševali tudi zato, ker so predložno zvezo pretvorili v pogovorno (in slovnično nepravilno) varianto »brez da bi bral«. Taka rešitev se je štela kot neustrezna in je bila ovrednotena z 0 točkami. Zaradi vezanosti prvega in drugega dela kandidati namreč niso dobili točke v drugem delu, čeprav so sicer slovnično napačno zapisanemu odvisniku pravilno določili vrsto. Zaradi te pomanjkljivosti v razporeditvi točk naloga ni dobro ločevala kandidatov z več znanja od tistih z manj znanja.

4. naloga: Zaradi nizkega indeksa težavnosti je ta naloga že predstavljena v prejšnjem poglavju, pri analizi je upoštevan tudi njen ID.

7. naloga: *Preberite slovarski sestavek iz SSKJ² in rešite naloge. (Natisnjeno je geslo besede malikovati.)*

7.1. S pomočjo slovarskega sestavka razložite pomen podčrtanega dela povedi.

/.../ Jure Jakob poudari, da ni malikovalec knjig, vendar pa so te v njihovem domu osnovni medij.

7.2. V katerem glagolskem vidu je glagol v geslu/iztočnici?

7.3. Za katero vrsto prenesenega pomena gre pri besedni zvezi biti malikovalec knjig? Obkrožite pravilno možnost ob poševnici.

Gre za prisposodo ali metaforo/preimenovanje ali metonimijo.

Gre za nalogo na drugi taksonomski stopnji (razumevanje s sklepanjem, prenos znanja, razčlenjevanje). Ovrednotena je bila skupaj s 4 točkami (1 točka + 1 točka + 2 točki), kandidati so v povprečju dosegli 2,80 točke. Indeks težavnosti te naloge je bil 0,70, kar pomeni, da je bila naloga med lažjimi. Nizek ID (0,19), ki je rahlo pod spodnjo mejo ustreznosti, pove, da so nalogo dobro reševali tudi tisti kandidati, ki so polo sicer reševali slabo. Tako je verjetno zato, ker nalogo, povezano s slovarskim sestavkom, lahko rešijo tudi tisti kandidati, ki sicer nimajo veliko naučenega znanja, saj naloga preverja praktično branje slovarskega sestavka. Indeksi naloge kažejo, da znajo kandidati dokaj dobro razbirati podatke iz jezikovnih priročnikov, kar je razveseljiv podatek, saj gre za praktično veščino, pomembno tudi za njihovo nadaljnje izobraževanje. Morda bi boljšo ločljivost dosegli, če bi bila zadnja naloga (7.3) zastavljena drugače, saj so kandidati do pravilnega odgovora lahko prišli s 50-odstotno možnostjo zgolj z ugibanjem.

KOMENTAR K IZPITNI POLI 2

Pri letošnji IP 2 so kandidati enako kot pri IP 1 dosegli višje rezultate kot lani. Povprečno število absolutnih točk je bilo 59,30 (lani 55,57); povprečno število relativnih točk je bilo 19,77 (lani 18,49).

Naloge v IP 2 so raznovrstne, pokrivalo so področja pomenske, okoliščinske, jezikovne in metajezikovne razčlenbe. Največ nalog je bilo kot po navadi s področja jezikovne razčlenbe, ki se deli na naslednja

področja: glasoslovje s pravorečjem, pravopis, besedoslovje, besedotvorje, oblikoslovje, skladnja, slog in besediloslovje. Razmerja med posameznimi področji so primerljiva s prejšnjimi izpitnimi polami, tako da se letošnja izpitna pola v ničemer izrazito ne loči od prejšnjih. Večina nalog je bila zastavljena na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov zahteva razumevanje s sklepanjem, uporabo, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja in razčlenjevanje. Tudi v tem je letošnja izpitna pola podobna prejšnjim polam. Letošnja je, podobno kot lanska, od kandidatov zahtevala več naučenega in natančnega jezikovnega znanja, ki so ga morali biti sposobni prenesti v nove situacije oz. uporabiti na novih primerih (druga taksonomska stopnja).

Indeksi kažejo, da je bila večina nalog primerno težkih in da so naloge ustrezno ločevale boljše kandidate od slabših. Pomanjkljivosti, ki jih je pokazala analiza nalog z manj ustreznimi indeksi, bomo skušali v prihodnjih letih odpraviti. Povprečen indeks težavnosti (IT 0,65) je primeren, nekoliko višji od lanskega. To kaže, da so kandidati že precej dobro usvojili tipe nalog, ki se pojavljajo v maturitetni poli. Določen delež nalog mora vsekakor biti predvidljiv, saj morajo imeti kandidati možnost, da se na tako pomemben izpit pripravijo. Letošnji višji uspeh kandidatov kaže, da so pole iz prejšnjih let njihovo učno gradivo; ker je cilj mature tudi, da pozitivno vpliva na pouk, smo lahko s tem podatkom zadovoljni.

4.3.3 USTNI IZPIT

Ustni izpit je notranji del maturitetnega izpita. Pri njem se preverjajo tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del izpita ne more preverjati, in sicer zmožnost smiselnega in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila ali odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oz. pregledno znanje, razumevanje in sposobnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz: a) glasnega branja predloženega literarnega oz. polliterarnega besedila; b) vprašanja ob predloženem literarnem oz. polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog); c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu ali odlomku.

Povprečno število točk pri tem delu izpita je bilo 17,59. Indeks težavnosti je 0,88. Letošnji podatki so sicer nekoliko nižji od lanskih (lani 17,85 točke, IT 0,89), vendar še vedno tik pod mejo, ki zagotavlja veljavnost izpita. Največ kandidatov je pri ustnem izpitu doseglo 20 točk, in sicer 1678 (30,82 %); letošnji odstotek kandidatov z vsemi točkami je nekoliko nižji kot lani, ko je bilo takih kandidatov kar 35,55 %. Kandidatov z 19 točkami je bilo letos 868 (15,94 %), kandidatov z 18 točkami pa 867 (15,92 %). To pomeni, da je kar 62,68 % kandidatov na ustni maturi doseglo več kot 90 % točk. Indeks ločljivosti ocene pri ustnem izpitu je 0,39 – ta indeks je izračunan kot koeficient korelacije med interno in eksterno oceno, zato lahko rečemo, da ni ustrezen, saj se interna ocena ustnega izpita prešibko »ujema« z eksterno ocenjenim pisnim delom (ne glede na to, da se na ustnem izpitu preverjajo in ocenjujejo druge vsebine). Precej večje ujemanje je npr. med oceno slovenščine v 4. letniku in oceno na maturi, ta korelacija ima koeficient 0,63.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejši nepravilni odgovori so predstavljeni v poglavju 4.3 v razdelku, v katerem so predstavljene naloge z nizkim indeksom težavnosti.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Komisija mnenja zunanjih ocenjevalcev ne preverja s posebnim vprašalnikom. Ocenjevalci svoje mnenje sporočajo glavni ocenjevalki ter pomočnicam in pomočnikoma glavne ocenjevalke prek sistema sporočil v programu RM Assessor.

Ocenjevalci k nalogam IP 1 niso imeli pripomb. Letos smo prenovili *Navodila za ocenjevanje*, ki so ocenjevalcem omogočila lažje ocenjevanje, ter uvedli *Opisnike za ocenjevanje jezika, sloga in zgradbe v šolskem eseju*. Novosti so ocenjevalci pozitivno sprejeli in jih razumeli kot dobrodošlo podporo pri ocenjevanju.

Letošnja IP 2 je bila po strukturi podobna lanski, tudi k njej ocenjevalci niso imeli pripomb. Tudi k *Navodilom za ocenjevanje* pripomb ni bilo, po razlagi navodil na seminarju navodil nismo dopolnjevali in tudi točkovnika nismo spreminjali. Po mnenju ocenjevalcev je bila IP 2 primerno dolga in primerno zahtevna.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita je v spomladanskem roku mature potekal v dveh delih: IP 1 so kandidati pisali 4. maja, IP 2 pa 30. maja.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* IP 1 je bila v prostorih Državnega izpitnega centra 7. maja. Udeležili so se je članice in člani komisije ter pomočnice in pomočniki glavne ocenjevalke. Na seji smo potrdili pripravljena *Navodila za ocenjevanje* treh esejev (dveh razpravljalnih in enega interpretativnega). Razlaga *Navodil za ocenjevanje* in zadnje izobraževanje pred začetkom ocenjevanja s poudarkom na dilemah oz. na nalogah, ki naj bi jih bilo težje ocenjevati, sta bila izvedena na daljavo prek programa MS Teams 11. maja.

Zaradi uvajanja novosti v ocenjevanje jezika, sloga in zgradbe je bilo letos izobraževanj za zunanje ocenjevalce v spomladanskem času več. Priprava na spremembo ocenjevanja je bila zelo intenzivna, vanjo so bili poleg članic in članov komisije vključeni tudi pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke.

Spremembo ocenjevanja smo člani komisije napovedali na seminarju, ki ga je pripravil Zavod RS za šolstvo in je potekal 23. in 25. novembra na daljavo. Glavna ocenjevalka je v svojem prispevku predstavila načrtovane spremembe pri ocenjevanju jezika, sloga in zgradbe ter spremembe v *Navodilih za ocenjevanje* širšemu krogu učiteljev (med njimi niso bili le zunanji ocenjevalci). Odzivi na seminarju so bili pozitivni, zato se je komisija odločila za uvajanje sprememb. Najprej smo v okviru komisije opravili raziskavo o ocenjevanju po novem sistemu, pri kateri so poleg članov komisije sodelovali tudi pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke. Raziskava je potekala decembra in januarja; rezultati raziskave so pokazali, da so opisniki za ocenjevanje jezika, sloga in zgradbe zanesljivi in veljavni. Pomanjkljivosti, ki so se pokazale pri uporabi opisnikov v raziskavi, smo skrbno zapisovali in jih odpravili. Na moderacijski seji predmaturitetnega preizkusa 11. marca smo člani komisije in pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke skrbno pregledali *Navodila za ocenjevanje*, ki so bila prvič sestavljena na nov način (bolj pregledna in z naborom čim večjega števila možnih rešitev ter z natančno taksonomijo), in jih pred objavo na spletni strani Državnega izpitnega centra dopolnili. Na dan, ko so bila objavljena moderirana *Navodila za ocenjevanje* predmaturitetnega preizkusa, to je bilo 14. marca, smo izvedli prvi seminar o novem načinu ocenjevanja, ki je bil namenjen vsem učiteljem slovenščine (in ne le zunanjim ocenjevalcem) – z namenom, da bi bila širša strokovna javnost (tj. učitelji, ki pripravljajo dijake na maturo) pravočasno seznanjena s spremembami.

Seminarjev, ki so bili namenjeni zunanjim ocenjevalcem, je bilo letos več, saj smo morali ocenjevalce pripraviti na spremembe, povezane z ocenjevanjem IP 1. Prvi seminar je potekal 19. marca. V prvem delu je glavna ocenjevalka predstavila nova merila za ocenjevanje jezika, sloga in zgradbe (*Opisniki za ocenjevanje jezika, sloga in zgradbe v šolskem eseju*), drugi del seminarja pa je bil namenjen predstavitvi romanov maturitetnega sklopa. Naslednji (izredni) seminar je potekal 9. aprila. Na njem je glavna ocenjevalka predstavila nova *Navodila za ocenjevanje* šolskega eseja in način ocenjevanja po novih navodilih (ocenjevanje vsebine eseja), in sicer na primerih predmaturitetnih preizkusov. V delavnicah, ki so jih vodili pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke, so se udeleženci preizkušali v ocenjevanju na nov način (eseje so ocenjevali tako z vidika vsebine kot z vidika jezika). V zadnjem delu seminarja je glavna ocenjevalka predstavila spremembe pri ocenjevanju v programu RM Assessor (tehnični vidik ocenjevanja) – vzporedno s prenovo ocenjevanja je namreč potekala tudi prenova ocenjevanja v programu (drugačni znaki, prilagojeni novemu načinu ocenjevanja). Za temeljito pripravo na ocenjevanje so zunanji ocenjevalci dobili eseje, ki so jih morali oceniti do konca meseca. Opravili so vajo in standardizacijo, po koncu ocenjevanja so dobili povratno informacijo o ocenjevanju. Pomočnice

in pomočnika so spremljali ocenjevanje in odgovarjali na vprašanja ocenjevalcev. Tretji seminar, na katerem so se ocenjevalci seznanili z *Navodili za ocenjevanje* maturitetnega eseja, je potekal 11. maja.

Pred začetkom ocenjevanja smo na novosti temeljito pripravili tudi pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke. Zaradi uvajanja novosti so po moderacijski seji 7. maja tudi pomočnice in pomočnika ocenili dve standardizacijski poli (8., 9. maj), 10. maja je bilo srečanje glavne ocenjevalke s pomočnicami in pomočnikoma na temo standardizacije, na katerem smo rešili še zadnje dileme. Po seminarju za zunanje ocenjevalce 11. maja so tudi zunanji ocenjevalci opravili vajo in standardizacijo (skupaj tri eseje) ter nato začeli ocenjevati. Zaradi osipa ocenjevalcev so morali ocenjevalci oceniti bistveno več esejev kot lani (vsak ocenjevalec je ocenil približno 140 esejev, nekateri nekoliko manj, mnogi pa tudi več), zato smo prvotno postavljeni datum zaključka ocenjevanja esejev (5. junij) prestavili, tako da je ocenjevanje IP 1 in IP 2 v zadnjem delu potekalo vzporedno. Kot je že bilo povedano, je bilo letošnje ocenjevanje izjemno naporno. Komisija je izdelala strategijo, da bi privabila več novih (mlajših) ocenjevalcev – uresničitev načrta pa ni odvisna le od nas, ampak tudi od Državnega izpitnega centra in države.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* IP 2 je potekala 3. junija v prostorih Državnega izpitnega, udeležili so se je člani komisije ter pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke. V *Navodila za ocenjevanje* smo po pregledu moderacijskih pol vnesli nekaj dopolnil: dodatne pravilne rešitve, delno ustrezne rešitve in neustrezne rešitve. Predstavitev IP 2 in *Navodil za ocenjevanje* zunanjim ocenjevalcem je potekala 4. junija. Po opravljeni vaji in standardizaciji so ocenjevalci lahko 6. junija začeli ocenjevati IP 2. Ocenjevanje se je končalo 19. junija.

Kontrolno ocenjevanje IP 1 se je končalo 22. junija. V kontrolno ocenjevanje gredo eseji (IP 1), pri katerih je bila razlika med dvema ocenjevalcema več kot 10 točk. Kontrolno ocenjeni so bili letos 403 eseji, kar je 7,4 % (lani je šlo v kontrolno ocenjevanje 9,2 % esejev).

Ocenjevanje je sicer potekalo brez posebnosti. Pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke so kakovostno in strokovno vodili svoje skupine zunanjih ocenjevalcev, ob težjih dilemah so poslali vprašanje glavni ocenjevalki. Pomočnice in pomočnika so delo opravljali samostojno in strokovno; do večjih težav med ocenjevanjem ni prihajalo, zato ocenjujemo, da je bilo gradivo za IP 1 in IP 2 (naloge in *Navodila za ocenjevanje*) letos zelo kakovostno pripravljeno, saj so se vse dileme razrešile že med pripravo na ocenjevanje.

Naloge kandidatov s posebnimi potrebami so letos ocenjevali trije za to usposobljeni ocenjevalci. IP 1 je letos pisalo 147 kandidatov, IP 2 pa 140 kandidatov. Naloge šestih kandidatov so bile ocenjene po posvetovanju zunanjih ocenjevalcev s strokovnjakinjami.

Na seji 27. junija je DPK SM za slovenščino določila meje med ocenami pri slovenščini in slovenščini kot drugem jeziku (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre). Čeprav je bil uspeh pri slovenščini na letošnji maturi bistveno boljši od lanskega, meje za ocene nismo dvignili, ampak smo sledili lanskim razmejitvam med ocenami. Želeli smo ohraniti višji rezultat na maturi, ki je posledica večjih vsebinskih sprememb, ki smo jih vnesli v letošnje ocenjevanje. Po postavitvi mej smo opravili še ocenjevanje obeh izpitnih pol tistih kandidatov, ki so se znašli tik pod mejo pozitivne ocene. Prag pozitivne ocene je po opravljenem ocenjevanju prestopilo 12 kandidatov od 53.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je bilo letos 264 ugovorov na oceno in 14 ugovorov na izračun ocene – skupaj torej 269 ugovorov. Lani je bilo vseh ugovorov 400. Manjše število ugovorov letos je posledica višjega uspeha na maturi iz slovenščine, to pa je rezultat ustrežnejšega oz. pravičnejšega ocenjevanja šolskega eseja. Ugovore so reševali štirje izvedenci.

Do spremembe točk je prišlo pri 103 kandidatih, le pri 65 (oz. 24,16 %) pa do spremembe ocene. Najvišja sprememba točkovne ocene je bila 1, največja sprememba točk pa 5,67 točke. Povprečna sprememba točk je bila 0,77, povprečna sprememba ocene pa 0,24 točke.

Reševanje ugovorov je pokazalo, da je bilo ocenjevanje kakovostno, saj je do napak pri ocenjevanju prišlo redko. Največ ugovorov na oceno je bilo neutemeljenih.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Izpitno polo 1 (šolski esej) je pisalo 5.445 kandidatov (povprečno število odstotnih točk: 33,70; indeks objektivnosti: 0,63; indeks težavnosti: 0,67 (razpravljalni esej) / 0,71 (razlagalni esej); število tretjih ocenjevanj: 403 [7,4 %]). Letos je vse možne točke (50) doseglo 10 kandidatov (lani eden, predlani devet). Letošnje številke so torej znatno boljše od lanskih; rezultati so skoraj za tri točke boljši (letos 33,70; lani 30,89).

Razpravljalni esej je pisalo 5.282 kandidatov (97 %), v povprečju so dosegli 33,64 točke (lani: 30,83; predlani: 32,04) (indeks težavnosti: 0,67; indeks diskriminativnosti: 0,56; indeks objektivnosti: 0,63).

Razlagalni/interpretativni esej je pisalo 163 kandidatov (3 %), v povprečju so dosegli 35,70 točke (lani 31,79; predlani 29,79) (indeks težavnosti: 0,71; indeks diskriminativnosti: 0,60; indeks objektivnosti 0,63). Odstotek kandidatov, ki so se odločili za interpretativni esej, je letos precej nižji od tistega iz preteklih let (lani 5,3 %; predlani 5,9 %). Interpretativni esej so kandidati v povprečju pisali bolje kot razpravljalnega. Indeks težavnosti pokaže, da je bil letošnji esej za kandidate precej manj zahteven kot lanski in predlanski (lani 0,63; predlani 0,60), indeks diskriminativnosti je rahlo višji od tistega iz preteklih let (lani 0,58; predlani 0,59), letošnji indeks objektivnosti je primerljiv z lanskim (0,58), a precej nižji od tistega predlani (0,86).

V povprečju so letošnji rezultati izpitne pole 1 precej višji kot v lanskem letu. Povprečna ocena eseja je precej višja od tiste iz preteklih let (lani 30,89; predlani 31,90). Indeksi kažejo, da je za kandidate kljub spremenjenemu, bolj holističnemu ocenjevanju jezika še vedno v primerjavi z vsebino eseja bolj zahteven jezik, ki je sicer ocenjen precej boljše od preteklih let (pri razpravljalnem eseju letos 68,3 %, lani 51 %). »Najtrši oreh« pri eseju je še vedno jezikovna pravilnost, ki dosega daleč najnižje indekse težavnosti (razpravljalni esej: pravopis 0,58, slovnica 0,64).

Izpitno polo 2 (razčlemba izhodiščnega besedila) je pisalo 5.445 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 59,30 točke od 90 možnih (19,77 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,65. Glede na lansko in predlansko leto so bili rezultati pri IP2 višji (lani 55,57; predlani 58,08 točke od 90 možnih, tj. lani 18,49; predlani 19,39 relativne točke). Opažamo, da se krivulja rezultatov letos v primerjavi z lanskim letom spet obrača navzgor, medtem ko je bila lani precej nižja. Najvišje število točk je bilo 89 od 90 možnih – le ena točka do 100 % (lani 86; predlani 85), dosegel ga je en kandidat (eden je dosegel 88, pet kandidatov 87 in trije kandidati 86 točk). V primerjavi z lanskim letom, ko je le en najboljši kandidat dosegel 86 točk, so letošnji rezultati opazno boljši tudi na ravni učno najbolj zmožnih kandidatov. Za primerjavo: lani je 84 točk ali več doseglo šest kandidatov; letos je bilo takih kandidatov kar 36.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Indeks težavnosti vsebinskega dela za razpravljalni esej (0,66) kaže, da vsebinski del razpravljalnega eseja ni bil prezahteven, povprečno število točk za vsebinski del eseja je 19,92 od 30 možnih oziroma 66,4 %, a rahlo zahtevnejši od lanskega. Zahtevnost vsebinskih postavk je bila različna, indeksi težavnosti se gibljejo od 0,39 do 0,51.

Indeksi težavnosti pri posameznih jezikovnih postavkah za razpravljalni esej so različni, najnižji je bil pri jezikovni pravilnosti, in sicer 0,58 pri pravopisu in 0,64 pri slovnici. Glede na pretekla leta se je ta indeks

znatno povečal (lani 0,24; predlani 0,29), toda ne zaradi zvišanja jezikovne zmožnosti kandidatov, temveč zaradi spremenjenega, bolj holističnega načina ocenjevanja jezikovne pravilnosti, zato letošnji indeksi niso primerljivi z lanskoletnimi. Indeks objektivnosti se letos giblje med 0,18 in 0,59, kar je precej nižje kot v preteklih letih (lani 0,62; predlani 0,61), kar pa gre pripisati spremenjenemu načinu ocenjevanja jezikovne pravilnosti. Najnižja indeksa težavnosti pri jezikovni pravilnosti (pravopis in slovnica), kažeta na to, da kandidati najslabše obvladajo pravopisna in le nekoliko bolj slovnica pravila. Največji problem slovenskih maturantov je torej osnovna pismenost. Indeks težavnosti sloga je pri obeh postavkah precej izenačen (besedišče 0,72, povedi 0,73) in je precej višji kot v preteklih letih (lani 0,58; predlani 0,69). Indeks težavnosti za zgradbo sta bila 0,68 (notranja zgradba) in 0,88 (zunanja zgradba) (lani skupno 0,79), kar pokaže, da imajo kandidati primanjkljaj na ravni notranje zgradbe. Kandidati so pri jezikovnih postavkah povprečno dosegali 13,67 točke od možnih 20 oziroma 68,3 %, kar je bistveno več kot lani (10,27 oziroma 51 %).

Indeks diskriminativnosti je bil pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah precej razpršen, ponekod nižji od prejšnjih let 0,19–0,57 (lani 0,34–0,51). Povprečen indeks objektivnosti za letošnji razpravljalni esej je pri vsebini 0,63, pri jeziku pa se giblje od 0,18 do 0,59 (skupno lani 0,58; predlani 0,66).

Indeks težavnosti letošnjega razlagalnega/interpretativnega eseja je bil 0,71 (lani 0,63; predlani 0,60), kar kaže, da je bil letošnji esej za kandidate manj zahteven kot lanski in predlanski. Indeksi težavnosti za posamezne vsebinske postavke se gibljejo med 0,52 in 0,74 (lani med 0,63 in 0,74). Indeksi težavnosti za jezikovne postavke so enako kot pri razpravljalnem eseju različni. Najvišji je pri zunanji zgradbi (0,87), sledijo indeks pri slogu, in sicer 0,82 pri besedišču in 0,78 pri povedi, notranja zgradba (0,77), najnižji je indeks težavnosti pri jezikovni pravilnosti, in sicer 0,75 pri slovnici in 0,63 pri pravopisu. Oba sta primerljiva z istovrstnimi indeksi pri razpravljalnem eseju, vendar sta pri interpretativnem višja.

Indeksi diskriminativnosti so ustrezni, gibljejo se od 0,27 do 0,61. Indeksi objektivnosti interpretativnega eseja se gibljejo med 0,17 in 0,69.

Indeks težavnosti izpitne pole 2 je 0,65, kar je znatno višje kot lani (0,61) in primerljivo s predlani (0,64). Letošnja izpitna pola je bila torej za kandidate manj zahtevna kot lanska in po zahtevnosti primerljiva s predlansko. Nobena naloga ni imela indeksa težavnosti pod 0,10, sta pa imeli dve nalogi indeks težavnosti nad 0,90 (in sicer 0,92 in 0,94), kar pomeni, da so bile naloge nekoliko višje od razpona ustreznosti (0,10–0,90). Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50 – takšne so bile v letošnji poli tri (lani tri). Lažje naloge so bile tiste z IT nad 0,80 – takih je bilo v letošnji poli pet (lani ena, predlani tri).

6.3 Druge ugotovitve

Glede na poročilo DPK SM za slovenščino in glede na konkretne podatke lahko izpostavimo nekaj najpomembnejših ugotovitev.

Izpitna pola 1: Izbira razpravljalnega oziroma razlagalnega/interpretativnega eseja: Razlagalni esej je letos pisalo precej manj kandidatov kot lani in predlani (3 %; 2021: 5,3 %; 2020: 5,9 %). Praviloma se za pisanje interpretativnega eseja odločajo literarno senzibilnejši in bolj razgledani kandidati. Interpretativni esej so kandidati v povprečju pisali bolje kot razpravljalnega (razpravljalni v povprečju 33,64 točke, razlagalni v povprečju 35,70 točke). Analiza rezultatov obeh esejev je pokazala, da so v povprečju rezultati IP1 zaradi drugačnega, bolj celostnega ocenjevanja jezika, višji kot v preteklih letih (33,70 relativne točke od 50 možnih; 2021: 30,89; 2020: 31,89; 2019: 30,56). Indeksi težavnosti kažejo, da za kandidate nista toliko zahtevna vsebina in slog eseja, največje težave pri eseju povzročata jezikovna pravilnost, pri kateri kljub novemu načinu ocenjevanja dosegajo precej nizke rezultate (pravopis: IT = 0,58, slovnica: IT = 0,64).

opazno obrača navzgor, saj so bile med zelo dobro reševanimi tudi naloge, ki zahtevajo tudi teoretično poznavanje slovničnih in pravopisnih pravil.